

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Postoje studentů a studentek ZSF JU k tradiční formě rodiny a jiným
způsobům uspořádání partnerského života**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Lenka Vařečková

Vedoucí práce: Mgr. Alena Kajanová, Ph.D.

Datum odevzdání: 6. 5. 2011 v Českých Budějovicích

ABSTRACT

This Bachelor thesis '**ZSF JU Students' Stance on the Traditional Form of the Family and on Other Forms of Partnership Life**' deals with the issues of a modern-day family and with the changeover from a traditional family to alternative forms of family and marriage.

The theoretical part of this thesis is focused on relationships, marriage, family and its roles. It also looks into the issues of alternative cohabitation of partners and examines the most important and distinctive forms of family and marriage alternatives. I proceed to introduce the results of last year's study carried out at both the Faculty of Health and Social Studies and at the Pedagogical Faculty. The theoretical part of the thesis is concluded by public opinion poll of Czech society on the issues of family and its alternatives.

For this Bachelor thesis I opted for the qualitative research strategy and the data was collected according to the 'focus group' method. Thanks to this method I have learnt the opinions of the Faculty of Health and Social Studies students on the issues of family and on various forms of partnership life.

The purpose of this Bachelor thesis is to ascertain the stances and opinions of students of the Faculty of Health and Social Studies at the University of South Bohemia in České Budějovice on family and alternative forms of the family and on other of partnership life.

The research has shown that ZSF JU students give preference to married life as a result of prior cohabitation of partners. Their attitude towards alternative ways to marriage and family is not negative, they are fairly positive about it. They have negative attitude towards the phenomena of the present-day family. They are of the opinion that children should be born into traditional families, where the parents are married to each other.

One of the practical benefits of this study's results is the mapping of ZSF JU students' awareness of the issues of alternative ways of family and partner cohabitation,

based on the lectures at ZSF JU. This study can therefore help to improve the quality of lectures on sociology.

ABSTRAKT

Bakalářská práce **Postoje studentů a studentek ZSF JU k tradiční formě rodiny a jiným způsobům uspořádání partnerského života** se věnuje problematice současné rodiny a proměnám tradiční rodiny až k alternativám k rodině a manželství.

V teoretické části se zabývám partnerskými vztahy, manželstvím, rodinou a jejími funkcemi. Věnuji se také problematice alternativ partnerského soužití a následně vymezuji nejdůležitější a nejvýraznější vybrané formy těchto alternativ k rodině a manželství. Dále pokračuji nejen výzkumem z minulého roku, který proběhl na fakultě Zdravotně sociální, ale také výzkumem z fakulty Pedagogické. Veřejné mínění české společnosti k dané problematice rodiny a jejích alternativ zakončuje teoretickou část.

Pro bakalářskou práci jsem zvolila strategii kvalitativního výzkumu a pro sběr dat jsem použila metodu focus group. Skrze tuto metodu jsem získala názory studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty k problematice rodiny a jiným způsobům uspořádání partnerského života.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit postoje a názory současných studentů a studentek Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, studujících na Zdravotně sociální fakultě k rodině a alternativním formám rodiny a způsobům partnerského života.

Z výzkumu vyplynulo, že studující na ZSF JU preferují život v manželství, ke kterému dospějí skrze nesezdané soužití. K alternativám k manželství a rodině nemají negativní vztah, spíše pozitivní. Negativní postoje mají k fenoménům současné rodiny. Zastávají názor, že děti by se měly narodit do úplných rodin, kde rodiče jsou oddáni.

Jedním z praktických využití výstupů práce je zmapování informovanosti studentů ZSF JU o problematice alternativních forem rodiny a partnerského soužití, vycházející z výuky na ZSF JU. Práce tak může přispět ke zkvalitnění výuky při hodinách sociologie.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. 5. 2011

.....

Lenka Vařečková

Děkuji paní Mgr. Aleně Kajanové, Ph.D. za poskytnutí podkladů a cenných rad při vypracování mé bakalářské práce. Také celé své rodině za trpělivost, kterou se mnou měla po dobu jejího zpracovávání.

OBSAH:

ÚVOD

1. SOUČASNÝ STAV	12
1.1 Partnerský vztah	12
1.2 Manželství	15
1.3 Rodina	17
1.3.1 <i>Funkce rodiny</i>	17
1.3.1.1 <i>Biologicko-reprodukční funkce</i>	18
1.3.1.2 <i>Emocionální funkce</i>	18
1.3.1.3 <i>Socializačně-výchovná funkce</i>	19
1.3.1.4 <i>Ekonomicko-zabezpečující funkce</i>	19
1.3.2 <i>Vývoj rodiny</i>	19
1.3.2.1 <i>Vícegenerační rodina</i>	21
1.3.2.2 <i>Nukleární rodina</i>	21
1.3.3 <i>Česká rodina 21.století</i>	23
1.4 Alternativy k manželství a rodině	26
1.4.1 <i>Nesezdané soužití</i>	26
1.4.2 <i>Singles</i>	27
1.4.3 <i>Registrované partnerství</i>	29
1.4.4 <i>Další alternativy k manželství a rodině</i>	30
1.4.4.1 <i>Osamocený rodič</i>	30
1.4.4.2 <i>Dobrovolné mateřství bez partnera</i>	31
1.4.4.3 <i>Víkendová manželství</i>	31
1.5 Postoje k manželství a rodině u vysokoškolských studentů	33
1.5.1 <i>Postoje studentů ZSF JU z roku 2010</i>	33
1.5.2 <i>Postoje mladých lidí na PF JU z roku 2010</i>	34
1.6 Veřejné mínění – partnerství, manželství a rodičovství	36
2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
2.1 Cíl práce	37

2.2	Výzkumné otázky	37
3.	METODIKA	38
3.1	Metodický postup	38
3.2	Metoda sběru dat	38
3.3	Charakteristika vzorku a jeho výběr	39
3.4	Průběh diskuzí	39
4.	PREZENTACE VÝSLEDKŮ	41
4.1	Obecné údaje.....	41
4.2	PRVNÍ SKUPINOVÁ DISKUZE	42
4.2.1	<i>Postoj k partnerským vztahům</i>	42
4.2.2	<i>Postoj k tradiční formě rodiny</i>	44
4.2.3	<i>Znalost funkcí rodiny</i>	45
4.2.4	<i>Postoj k nesezdanému soužití</i>	47
4.2.5	<i>Postoj k nutnosti narození dětí manželům</i>	48
4.2.6	<i>Postoj k výchově dětí jedním rodičem</i>	49
4.2.7	<i>Postoj k dětem narozených mimo manželství</i>	50
4.2.8	<i>Postoj k singles</i>	51
4.2.9	<i>Postoj k registrovanému partnerství</i>	53
4.2.10	<i>Vlastní uspořádání partnerského života</i>	54
4.3	DRUHÁ SKUPINOVÁ DISKUZE	56
4.3.1	<i>Postoj k partnerským vztahům</i>	56
4.3.2	<i>Postoj k tradiční formě rodiny</i>	57
4.3.3	<i>Znalost funkcí rodiny</i>	58
4.3.4	<i>Postoj k nesezdanému soužití</i>	59
4.3.5	<i>Postoj k nutnosti narození dětí manželům</i>	61
4.3.6	<i>Postoj k výchově dětí jedním rodičem</i>	62
4.3.7	<i>Postoj k dětem narozených mimo manželství</i>	64
4.3.8	<i>Postoj k singles</i>	65
4.3.9	<i>Postoj k registrovanému partnerství</i>	66
4.3.10	<i>Vlastní uspořádání partnerského života</i>	67

5. DISKUZE	69
6. ZÁVĚR	77
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	79
8. KLÍČOVÁ SLOVA.....	85
9. PŘÍLOHY.....	86

ÚVOD

V současné společnosti je hodně diskutovaným tématem rodina a její krize. Věděla jsem, že současná rodina prochází mnoho změnami, ale velikost těchto změn mi ukázal až sociologický článek, který se jmenoval **Konec tradiční rodiny? Od tradiční rodiny k singles a zpět k jiným vztahům**. Tento článek mě zaujal na tolik, až mě donutil zamyslet se nad problematikou současné rodiny a manželstvím. Uvědomila jsem si, že v mé rodině a příbuzenstvu bych našla snad všechny typy uspořádání partnerského života. Má rodina a tento článek byly hlavní motivací pro téma a vypracování mé bakalářské práce.

Dříve byla rodina základem státu a skupinou, kterou děti poznají jako první. Učí se v ní základním dovednostem, mateřskému jazyku, normám, které společnost považuje za základ slušného chování, morálce, to vše je velmi důležité pro budoucnost našich potomků.

Stále více se hovoří, že současná rodina prochází krizí, dokonce o rozpadu tradiční formy rodiny. Manželství už není základem rodiny, přibývá stále více alternativ k rodině a manželství. Lidé žijí stále více v nesezdaném soužití, přibývá osamocených rodičů s dětmi, stoupá také věk mužů i žen při vstupu do manželství, děti se rodí v pozdějším věku žen, stoupá rozvodovost české populace - polovina uzavíraných manželství se rozvádí, přibývá stále více dětí narozených mimo manželství - více než jedna třetina v současnosti narozených dětí se rodí mimo manželství a v neposlední řadě homosexuální páry mohou uzavírat manželství. Největším fenoménem naší společnosti se také stává pojem singles. Tento pojem není zcela znám, starší generace tento termín zná spíše jako starý mládenec a stará panna. V médiích je tato menšina lidí stále častěji zmiňována. Počet takto žijících lidí, tedy lidí, kteří žijí sami bez partnera, stále více stoupá.

Teoretická část se zabývá problematikou tradiční rodiny a jiným způsobům uspořádání partnerského života, které jsou typické pro dnešní společnost. Praktická část objasňuje postoje studentů a studentek k problematice rodiny a alternativ k rodině a

manželství. Výzkum těchto postojů vychází z kvalitativního výzkumu metody focus group.

Cílem bakalářské práce je zjistit postoje a názory současných studentů a studentek Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích studujících na Zdravotně sociální fakultě k rodině a alternativním formám rodiny a způsobům partnerského života.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Partnerský vztah

Dnešní doba je jiná než doby minulé, už dávno se neřídíme příkladem našich předků. Do obyčejných věcí dnes vstupuje věda a výzkumy, výjimkou není ani partnerský život. Během jediného lidského života zažijeme často několik dlouhodobějších vztahů, mnoho lidí vychovává vlastní i nevlastní děti, dojíždí za prací, má partnera z jiného kulturního prostředí (Venglářová, 2008).

Přitažlivost, sympatie, porozumění, sexuální shoda a společné zájmy – to jsou často důležité faktory ovlivňující náš výběr druhého pohlaví s cílem vytvořit pevný partnerský vztah. Celá řada studií dokládá, že muže zajímá při výběru partnerky především její tělesná přitažlivost, a že pro ženy je důležitější socioekonomický status budoucího partnera, jeho osobnost, výkonnost a inteligence. Muž si totiž chce být jist, že jeho budoucí životní partnerka je zdravá a schopná rozmnožování. Proto dbá více na tělesné znaky, které zdraví a plodnosti nasvědčují. Žena dává přednost spíše partnerovi fyzicky silnému nebo ekonomicky zajištěnému, který se dokáže postarat, aby se jí dobře vedlo (Mazurová, 2010; Karsten 2006). (viz. tabulka č.1)

Lidé hledají partnery z mnoha důvodů. Společný život s blízkým člověkem je stále vysokou hodnotou, i když se představy o formě společného života mění. Některá očekávání mají zdravé a racionální jádro. Směřují k získání stability a dobrého životního prostoru pro člověka, který vstupuje do vztahu. Některá soužití jsou ovlivněna modelem soužití rodičů, což nese mnohdy i svá nebezpečí (Venglářová, 2008).

Tabulka č. 1. Očekávání žen a očekávání mužů v partnerských vztazích.

Očekávání žen	Očekávání mužů
opora a pocit bezpečí zvláště v kritických situacích	ženskost – křehkost v kombinaci se silou osobnosti
galantnost a velkorysost	obdiv a uznání kvalit muže
spolehlivost a zodpovědnost při výchově dětí i zabezpečení rodiny	umění vytvářet teplo rodinného krbu
preferenze před matkou a původní rodinou	zajištění potřeb a kvalitní výchovy dětí
přetrvávající sexuální přitažlivost	zájem a péče o partnera jako projev lásky
částečný soulad ve společných zájmech a přátelích	kvalitní sexuální život
smysl pro humor	Tolerance k osobním zájmům mimo vztah
komunikativnost, sdílení problémů	

Zdroj: MUDr. Zbyněk Mlčoch

Dříve rodina byla základem státu, tedy existoval pevný svazek dvou lidí a dá se říci, že trval až do smrti, partnerské vztahy dříve fungovaly lépe, než v dnešní době. Dnes si začínají mladí lidé uvědomovat stále více svoji svobodu ve všem, do dělají a konají. I dříve se ženy ve vztahu mnohdy necítily dobře, zvláště když byly provdány svými rodiči z rozumu. Ale lidé se tehdy styděli říkat své pocity a odkrývat se jeden druhému. Báli se odsouzení společnosti. Mottem každé hospodyně bylo: „Pod zástěrou se všechno schová“. Takže ženy byly také nespokojeny v partnerském svazku, ale byly vychovány tak, že je vše v pořádku, že to tak má být (Blechová, 2007).

Zamilovanost je prvním stadiem partnerského vztahu, okouzlení na základě povrchního poznání. Patří k němu idealizace a „slepota“, neschopnost vidět milovaného partnera realisticky. Pro každého člověka je zamilovanost jiná, někdy jde spíše o

spříznění duší, jindy přijde jiskra a ani člověk neví proč. Líbí se jak se partner chová, jak si ví rady. U ženy muži ocení křehkost nebo naopak kuráž. Láska je v této fázi vztahu slepá. Milenci často nevidí jeden druhého objektivně, nadhodnocují jeho dobré vlastnosti a schopnosti. Až později člověk zvažuje, jestli s ním zůstat i po objevení věcí, které nemiluje ani omylem (Říčan, 2006; Venglářová, 2008).

Další fází po zamilovanosti je láska. Je to silný cit, který se postupně mění ve stav, který je více slučitelný s životem. Už vydrží jeden bez druhého. Jde o návrat k normálnímu životu. Partneři jsou spolu spokojeni a vztah jim přináší radost (Venglářová, 2008).

Poslední je partnerství. Partneři sdílejí společné chvíle, není však nutné, aby spolu strávili všechnen čas. Spolupracují na chodu domácnosti. Znají se vzájemně, respektují se i své slabé stránky. Mají reálnou představu o tom, co mohou od toho druhého čekat (Venglářová, 2008).

1.2 Manželství

Manželství bylo v dřívějších dobách podmínkou počestného života, dítětem zrozeným mimo manželství veřejnost pohrdala. Od té doby učinil společenský vývoj až nečekaný skok. Současná svobodomyšlnost dosáhla netušených rozměrů. Ale instituce manželství stále existuje - ačkoli o ní pochybovali již starověcí filozofové (Mlčoch, 2010).

Je to společensky normalizovaný vztah, ve kterém dochází k přetváření čistě osobní citové zangažovanosti k trvalému přizpůsobování a spolupráci při realizaci úkolů manželství. Míra jeho soudržnosti odráží vzájemnou lásku partnerů, pocit závazků vůči partnerovi nebo také dětem, společnou snahu o společenský postup, kariéru, domácnost, hospodářství, péči o děti a také snahu splnit očekávání příbuzných a společnosti. Zdar manželství se opírá o trvalost vztahu, pocit spokojenosti či štěstí, míru osobního rozvoje, naplnění očekávání, nekonfliktnost a míru osobní integrace (Sekot, 2006).

Jedním z výrazných rysů dnešní společnosti je, že párový život přestal být doménou právoplatně uzavřeného sňatku – mnozí lidé spolu sexuálně žijí, společně hospodaří nebo vychovávají děti, aniž by byli spolu sezdáni. Toto nesezdané soužití, které se ve třetí třetině 20. století v Evropě postupně rozšířilo podle skandinávského vzoru, bylo příčinou toho, že se výrazně snížily ukazatele sňatečnosti, tento vývoj se nevyhnul ani českému prostředí. Někteří čeští demografové vyslovili na konci 90. let tezi, že pokud se u nás nezvýší sňatečnost, nezvýší se ani porodnost, neboť převážná většina dětí se rodí v manželství. V moderních společnostech však platí, že sňatek již dávno není podmínkou založení rodiny. Mladí lidé spolu žijí v předmanželském nesezdaném soužití dočasného nebo snoubeneckého typu a teprve až jsou si jisti, že chtějí mít děti, uzavřou sňatek (Kocourková, 2006).

Postoje mladých Čechů a Češek ve věku 18-35 let ukazují, že sňatek je nepominutelným prvkem v jejich životních hodnotách. Podle reakcí na výrok, že manželství je staromódní (viz. tabulka č. 2), vidíme, že svobodní Češi a Češky považují manželství za staromódní instituci mnohem méně často než lidé z Německa, Estonska a Nizozemska. Nejnižší podíl respondentů souhlasících s tímto výrokem byl pochopitelně

v katolickém Polsku. Za pozornost stojí také fakt, že za staromódní považují manželství ve většině zemí mnohem častěji muži než ženy, v České Republice je tento rozdíl markantnější nejvíce (Kocourková, 2006).

Tabulka č. 2 Podíl souhlasných odpovědí s výrokem *Manželství je staromódní* v některých evropských zemích ve skupině svobodných respondentů ve věku 18-35 let (v %)

Země	Souhlas s výrokem		
	muži	ženy	celkem
Německo	43	35	39
Estonsko	42	30	36
Nizozemsko	31	22	27
Slovinsko	30	21	26
Litva	27	18	23
Česko	29	10	22
Finsko	24	21	22
Itálie	22	17	20
Maďarsko	17	19	18
Polsko	11	8	9

Zdroj: International Population Policy Acceptance Survey (IPPAS 2004)

1.3 Rodina

Vymezení samotného pojmu rodina je dlouhodobým problémem ve společenských vědách. Existuje mnoho různých definic. Rodina je především charakterizována z hlediska svého postavení ve společenském systému a z hlediska vazeb, sociálních funkcí a základních sociálních procesů, které v rodině probíhají (Hrušková, 2006).

Rodina je obvykle definována jako skupina lidí spojených manželstvím, rodovým původem nebo osvojením, kteří spolu žijí ve společné domácnosti. Rodina shrnuje funkce, které na jedné straně podmiňují existenci tohoto společenství a na straně druhé mu dávají vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti (Coleman 2006; Klíma 2003).

Od počátku sociologie byla rodina v centru jejího zájmu především proto, že vytváří jakési sociální mikroklima. Posiluje citové vazby a je základním prvkem socializace, plní biologicko-reprodukční funkci a je také socioekonomickou jednotkou. Rodina dává především pocit klidu a oddechu, uklidnění a odpočinku, pocit místa, kde se hluk zvenčí tlumí, kde se člověk může vnitřně soustředit a zároveň se někomu otevřít, kde konečně ustává vyčerpávající napětí života veřejného (Mucha, 2007).

V jednom z hlavních posláních poskytuje členu rodiny péči a ochranu, a to zvláště v obdobích, kdy není tento člen schopen se o sebe postarat. Umožňuje mu jeho tělesnou, duševní, duchovní existenci a rozvoj, dává mu pocit jistoty a bezpečí (Dunovský, 1999).

Rodina je zdrojem nového lidského života a je nejlepším prostředím, ve kterém se může člověk vyvíjet, jak po tělesné stránce tak i po duševní (Levická, 2004).

1.3.1 *Funkce rodiny*

Funkce rodiny se vyvíjí v souvislosti se společenskými změnami a proměnou kulturních faktorů, které ovlivňují postavení rodiny ve společnosti i vztahy uvnitř rodiny. Moderní rodina pozbyla některé ze svých dřívějších funkcí. Jiné funkce pouze

ztratily nebo získaly na důležitosti (Černá, 2000).

1.3.1.1 Biologicko-reprodukční funkce

Rodina stále zůstává základní jednotkou plození nové generace, ale v dnešních známých společnostech se rodí děti i mimo manželství (Langmeier, 2006).

Rodina vytváří optimální podmínky pro zabezpečení reprodukce, tedy pro biologické přetrvání společnosti. Ve zdravé rodině je nejlepší prostředí pro vznik nového života, ale i pro nevyhnutelnou starostlivost potřebnou pro udržení tohoto života (Levická, 2004).

Někdy se ovšem označuje jako sexuální funkce, naznačujíc současně oddělení sexuálních aktivit „pro radost“ od sexuálních aktivit „pro reprodukci“. V podstatě tu však vztah muže a ženy nachází svůj vlastní smysl. Vznikne-li z něj nový jedinec, pak zde nachází svou genetickou výbavu (Dunovský, 1999).

Dnes se však reprodukční aktivita rodiny podstatně snižuje, jednak proto, že se zaváděním antikoncepce ustupuje živelná reprodukce a stále více se prosazuje reprodukce plánovaná (Dunovský, 1999).

1.3.1.2 Emocionální funkce

Emocionální funkce rodiny představuje nejvýznamnější složku. Milující rodina, harmonické vztahy, vzájemné pochopení a tolerance mezi členy rodiny jsou zárukou pevných emocionálních vazeb, bezpečnosti a jistoty rodinného zázemí. V rodinách, kde je citová výchova dostatečně rozvinutá, kde načerpáme nové síly a energii, má spokojenost a štěstí jejích členů trvalejší předpoklady. Rodina má být zdrojem emocionální jistoty, podpory a opory dětem (Ondrejko, 2006).

V této oblasti je rodina jedinečná a nezastupitelná a naopak, pokud je rodina disfunkční, je právě tato oblast nejvíce zraňující. Rodina poskytuje všem svým členům uspokojení řady důležitých potřeb. Mezi potřeby dítěte patří dále podpora, pomoc a

přijetí, potřeba společných rituálů, společných plánů (Černá, 2000).

1.3.1.3 *Socializačně-výchovná funkce*

Rodina je prvním místem, kde se dítě společensky začleňuje, je i prvním prostředím, které ho učí začleňovat se do společenských vztahů. Udává dítě rozhodujícím způsobem do lidské společnosti a učí je základním způsobům společenského chování. Rodina je důležitým článkem mezi jednotlivcem a společností. Je prostředím pro výchovu dětí, prostředím pro citový, tělesný, rozumový a mravný vývoj dětí (Langmeier, 2006; Ondrejko, 2006).

1.3.1.4 *Ekonomicko-zabezpečující funkce*

Ta se ovšem nevztahuje jen na dítě v rodině, vztahuje se na všechny její členy. V minulosti byla zvláště důležitá její výrobní složka, v současné době se stala rodina ve své převaze spotřební jednotkou, zcela závislou na výrobní činnosti společnosti. Ovšem i dnešní rodina si udržuje určité prvky výroby, za něj lze především pokládat vnitřní činnost rodiny, vytvářející její hmotné zabezpečení. Zabezpečovací funkce se netýká pouze jen oblasti materiální, ale postupně přechází do oblasti sociální, duševní až duchovní. Má tedy také v nejširším pojetí poskytovat svým členům životní jistoty. (Dunovský, 1999).

V minulosti byla tato funkce významnější než v dnešní době, kdy funguje systém sociálních podpor a slabší členové rodiny nejsou tolik závislí na silnějších (Černá, 2000).

1.3.2 *Vývoj rodiny*

Z dvojic se dnes stávají rodiče nejrůznějšími způsoby. Ještě před několika desítkami let bylo běžné pořádat svatbu, když bylo dítě na cestě. Neprovdaná matka se ocitla na okraji společnosti. Dnes již sebou těhotenství nenese nutnost vdavek, počet

partnerů žijících spolu bez svazku manželského a vychovávajícího dítě stále více roste, stejně jako počet matek samovychovatelek (Karsten, 2006).

Vývoj rodiny kopíruje vývoj celé společnosti. Padesátá léta byla jakýmsi retročasem, rodina se pokusila obnovit své centrální postavení ve společnosti i svou tradiční vnitřní harmonií, pevnou hierarchií a funkční uspořádaností. V průběhu šedesátých let vládla představa o rozkvětu pevné a šťastné dvougenerační rodiny, s tradičně oddělenými a vzájemně se doplňujícími rolmi muže a ženy a s alespoň třemi dětmi. V realitě to bylo ovšem jinak, právě konec tohoto desetiletí, kdy začal trend snižování počtu dětí v rodině a nastalo zvyšování počtu rozvodů (Možný, 2008).

Radikální kritika rodiny skutečně prokázala, že instituce, která byla považována za snad nejstabilnější prvek naší společnosti, se nejméně od konce první světové války podstatně změnila a dále mění (Možný, 2008).

Současné společenské klima klade důraz na rovnost pohlaví, na individuální volbu a seberealizaci, což v tradičně pojímaném modelu manželství je jen obtížně slučitelné. Chování a postoje mužů a žen vůči rodinnému soužití se tomu přizpůsobují, čehož projevem jsou v dnešních podmínkách sňatky v pozdějším věku, redukce počtu dětí, individualizace životních stylů a odmítání manželství. Jejich vztahy procházejí velkými změnami a v souvislosti s tím se mění i pojetí tzv. tradiční rodiny, jež je do značné míry závislé na přesném vymezení rolí (Musil, 2008). (viz. tabulka č. 3)

S nástupem emancipace žen a rozvojem moderní společnosti dochází k proměňování rodinných vztahů i v souvislosti se změnami na trhu práce. Ženy nastupují do zaměstnání, což vymezilo dichotomii péče o domácnost a zaměstnání za mzdu. V současné rodině se s modelem tzv. smíšeným. Zde oba partneři pracují, pro oba je práce velmi důležitá, ale pro muže více. Případné pracovní kariéře se věnuje muž, který není výhradním živitelem rodiny, partneři jsou spoluživitelé (Musil, 2008).

Nejvýznamnější změnu však způsobil na konci 20. století vynález a obecné rozšíření spolehlivé antikoncepce. Člověk už není odkázán na přírodu, která zajišťovala pokračování druhu. Vynález antikoncepce způsobil revoluční změnu v reprodukčním řádu. O tom, kdy a jestli vůbec se narodí dítě, rozhoduje sama žena. Pokud se rozhodne proti, neznamena to pro ni jakékoli omezení v sexuálním životě (Možný, 2000).

1.3.2.1 *Vícegenerační rodina*

Vícegenerační rodina neboli patriarchální rodina je typická rodinná formace 18. a 19. století. Odehrával se zde celý život jedince a nikdo nemusel po celý život rodinný kruh opustit. Byla rodinou monogamní s výraznou dominancí otce. Její ekonomická aktivita byla velmi výrazná, a to především ve výrobní oblasti, do které byli zapojeni všichni členové rodiny. Tato forma rodiny byla značně stabilní, hlavně z ekonomických důvodů. Rodina vyráběla vše, co potřebovala k životu a vše co nespotebovala, směňovala (Dunovský, 1999).

Reprodukce patriarchální rodiny byla živelná. Antikoncepční praktiky v té době ještě nebyly známé, a tak byla porodnost vysoká. Vysoká byla ovšem také i úmrtnost, obzvlášť pak kojenců. Tato forma populačního procesu se nazývá demografické plýtvání. Znamená to, že se mnoho dětí rodilo a mnoho dětí umíralo. Svědčí o tom také nízká hodnota dítěte ve společnosti (Dunovský, 1999).

1.3.2.2 *Nukleární rodina*

Moderní formu rodiny označujeme jako rodinu atomární či nukleární, podle toho, že jejím „jádreem“ jsou rodiče a děti, nikoli už rozsáhlá síť příbuzenstva. Stále však zůstává propojení přinejmenším s prarodiči, kteří někdy plní důležitou funkci při výchově dětí, protože zaměstnaní rodiče nemohou vždy plnit všechny požadavky, které od nich rodičovství vyžaduje. Je to malá skupina, v níž můžeme role rozdělit podle pohlaví a generační příslušnosti. Muž byl zákonem označován za hlavu rodiny a také z této definice plynulo dobové rčení, že žena bývá tím „krkem, který s hlavou otáčí“. Hlava rodiny tak na jedné straně byla oprávněna vést domácnost, na druhé straně měla povinnost poskytnout manželce slušnou obživu a zastupovat ji ve všem všudy. Manželka obdržela mužovo jméno a její povinností bylo vypomáhat v domácnosti v rámci jejích schopností (Jandourek, 2003).

Tabulka č. 3: Rodina a její změny – představuje hlavní směřování změn ve formách manželství a rodiny.

Tradiční model rodiny	Modely změn v rodině
Manželství legalizované podle světského nebo církevního práva.	Kohabitace, LAT (oddělené spolužití), komunity, rodiny s jedním rodičem, dobrovolné svobodné mateřství, svoboda, homosexualita, mimomanželský sex.
vícegenerační rodina	Jádro rodiny, vzdálená rodina, generační propast v přenosu kultury.
rodičovství	Malý počet dětí, obvykle jedno, maximálně dvojce děti, dobrovolná bezdětnost.
dvojí rodiče: matka a otec	Dobrovolné svobodné mateřství, předmanželské, svobodné otcovství.
vytrvalost	Rozvody, utváření druhých manželství.
Muž živitel rodiny, má autoritu, žena se věnuje domácnosti a výchově dětí.	Profesionální práce obou manželů, vyšší ekonomické postavení žen, větší práva žen v rozhodování rodiny, otevřená manželství.
Sexualita jen v rodině.	Mimomanželské vtahy, sexuálně otevřená manželství, střídání partnerů.
heterosexualita	Homosexuální vztahy a možnost její legalizace.
Domácnost dvou dospělých lidí.	Komunity, širší rodiny, rodina s přidruženými členy, kteří nejsou příbuzní.

Zdroj: ONDREJKOVIČ - Rodina v novom miléniu

1.3.3 *Česká rodina počátkem 21.století*

V současné době se stále častěji objevují nejen v odborných publikacích pojednání či úvahy o tom, že tradiční rodina prochází velkou krizí. Bývají dokládány různými statistickými údaji. Tradiční rodina se stává uspořádáním života spíše už jen u menšiny lidí v České republice. Více než jedna třetina v současnosti narozených dětí se rodí mimo manželství mnohdy s nezřejmým statusem otce. Samozřejmě, že rodiče některých z těchto dětí se později vezmou, že mnozí z rozvedených vstoupí s jiným partnerem či partnerkou do manželského svazku. Polovina lidí, kteří uzavírají manželství se rozvádí. Ale i tak v současné generaci teenagerů a dvacátníků se stává méně pravděpodobným, že narazíte na člověka, který vyrostl v tradiční rodině s oběma vlastními sezdanými, dříve nerozvedenými rodiči a vlastním sourozencem nebo sourozenci (Attl, 2010; Tomášek, 2007).

Evropská společnost a s ní i rodina přechází z období industriálního do období postindustriálního. Ženy se emancipují, vstupují v historicky nevídané míře na trh práce, což mění i jejich chuť a možnost angažovat se v tradiční ženské roli v rodině, a to v roli hospodyně a vychovatelky dětí. Ženy se začínají uplatňovat i v politice a ve veřejné sféře. Toto jejich tíhnutí se dostává do rozporu s potřebami dítěte a s tradičně nízkou ochotou mužů participovat se na výchově dětí a na provozu domácnosti. Navíc dnes mohou ženy rozhodovat o svém těhotenství samy, jelikož je antikoncepce vymanila z nadvlády mužů i v jejich reprodukční funkci (Matoušek, 2003).

Nedostatek finančně dostupného bydlení býval dokonce považován za jeden z hlavních důvodů upadající sňatečnosti a nízké porodnosti. Nezávislost však paradoxně prodlužuje samostatné bydlení žen i mužů a vede k postupnému oslabování schopnosti partnerského soužití a přizpůsobení se jinému člověku. Čím déle je člověk sám, tím hůř bude normálním způsobem fungovat v nějakém normálním svazku (Tomášek, 2007).

K základním sociokulturním charakteristikám v oblasti partnerských vztahů vzhledem k předešlým obdobím však patřila také vysoká rozvodovost. Dalo by se předpokládat, že tak výrazné zvýšení počtu rozvodů, které vedlo k bezprostřednímu nárůstu rozvedených jednotlivců a k výchově jejich v jejich domácnostech, s sebou již

neslo jisté prosazování normy singlovského života, respektivě života jednotlivého rodiče, nejčastěji matky s dětmi (Tomášek, 2007).

Současná podoba rodiny a postoj společnosti k rodině je výsledkem dlouhodobého vývoje. Vzhledem k tomu, že rodina je mimo jiné i skupinou, ve které se přenášejí tradiční kulturní vzorce chování, a která je díky tomu i jednotkou do značné míry konzervativní, změny v rodině se promítají v určitém časovém posunu. Současná podoba rodiny je tedy výsledkem její reakce na širší společenské podmínky, které rodina byla nucena akceptovat a postupně se na ně adaptovat (Hrušková, 2006).

Naše životy v rámci rodin nebyly v dřívějších dobách řízeny jen našimi svobodnými rozhodnutími, odehrávaly se v určitých společenských podmínkách, zvyklostech chování a významech, které se s tím pojí. Očekávalo se, že v určitém věku se žena provdá a muž ožení, očekávalo se, kdy a kolik budou mít děti, jak dlouho budou děti žít v původní rodině, kdy už by měly z rodiny odejít a osamostatnit se. V dnešní době je všemu ale jinak (Gjuričová, 2007).

V české populaci si rodina, ideálně se dvěma dětmi, stále dlouhodobě zachovává vysokou hodnotu. V žebříčku životních cílů a hodnot však nabývá významu i jiné představy. Větší důležitost například přikládá ale penězům a zajímavé, užitečné či dobře placené práci. Vyplývá to z výsledků sociologického šetření, které v první polovině tohoto roku zveřejnil Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (Kramulová, 2010).

Poměrně zřetelný trend lze pozorovat i v oblasti plánování rodičovství. Mnoho svobodných probírá s partnerem své plány ohledně rodičovství. Vyjednávání o dětech zároveň roste se vzděláváním – prvorození potomci vysokoškoláků jsou prakticky vždy plánovaní. Bezdětní partneři uvažují zpravidla nejprve o dvou dětech, protože je to model rodiny, který ze svého dětství nejčastěji znají, mnozí z nich z takové rodiny pocházejí. Po narození dítěte se ale ocitají v nové situaci a plány se velmi často přehodnocují. V rodinách, v kterých se původně plánovaly dvě děti, nakonec skončily s jedináčkem. Jedináčka má v Česku pětina rodin (Kramulová, 2010).

Vzdělanější páry jsou však pravděpodobně schopnější dobře komunikovat a řešit každodenní otázky spokojené s chodem domácnosti, více se shodují v obecných postojích i preferencích, jež se týkají koníčků, trávení volného času, výchovy a

budoucího vzdělávání dětí. Matky s vysokoškolským vzděláním udávají vyšší počet hodin týdně, které stráví péčí o své děti, zatímco ženy s nižším vzděláním věnují oproti vysokoškolačkám více času domácnosti (Kramulová, 2010).

Nejvíce společných zájmů mají mladí bezdětní partneři, na aktivitách ve volném čase se zpravidla shodnou i rodiče malých dětí. Nejméně společných koníčků mají naopak manželé, kteří jsou po odchodu dětí sami (Kramulová, 2010).

1.4 Alternativy k manželství a rodině

Už nějaký čas se vyskytují lidé, kteří odmítají instituci rodiny. Kohabitace se dnes pro mladé lidi stává obvykle experimentálním stadiem před vstupem do manželství. Většinou nejde o plánované rozhodnutí, ale o něco, co vyplyne ze vztahu samotného. Milenecká dvojice spolu tráví více času v bytě jednoho či druhého, až se nakonec přesune do jedné společné domácnosti. Mladí lidé, kteří spolu žijí, většinou mají v úmyslu se jednou oženit či provdat, ne však nutně za současného partnera. Většina těchto dvojic si ponechává oddělené finance (Mucha, 2007).

Rodina má dnes nejrůznější podoby. Tradiční podoba matka-otec-děti je dnes jen jednou z desítek variací forem rodinného soužití, které se začaly rozšiřovat. Přestože je tradiční rodina a manželský svazek nadále pro podstatnou část společnosti nezpochybnitelnou hodnotou, zároveň se zvyšuje tolerance vůči jevu nesezdaného soužití a některým dalším alternativním formám partnerského života. Lidé, kteří žijí v trvalém nesezdaném soužití, popírají tradiční pojetí manželského svazku. Zatímco ti, kteří takto žijí pouze na zkoušku, považují svůj vztah za formu „chození“ a vzájemného poznávání se, což jim umožňují volnější normy i v sexuálním chování (Kodymová et. al., 2005; Simota, 2005).

1.4.1 Nesezdané soužití

Hlavním trendem posledních desetiletí je nárůst nesezdaného soužití mladé generace. Indikátorem tohoto trendu je prudký pokles sňatečnosti a porodnosti a nárůst počtu mimomanželsky narozených dětí. Mladé ženy odmítají kombinaci pracovních a rodinných rolí (Kozlová, 2006).

Výrazy nesezdané soužití nebo kohabitace znamenají v podstatě totéž. Jedná se o soužití muže a ženy mimo manželství. Úzkou souvislost mezi kohabitací a manželstvím dokládají výsledky výzkumu. S odstupem deseti let se ukázalo, že většina kohabituujících dvojic zůstává nadále spolu a téměř dvě třetiny jich vstoupily do manželství. Na tom není nic překvapivého, protože většina mladých lidí považuje

kohabitaci za jakési manželství na zkoušku (Mucha, 2007).

1.4.2 *Singles*

Pojem starý mládenec a tím spíše stará panna v současné době sotva uslyšíme. Lidem, kteří žijí sami, se dnes říká svobodný muž nebo svobodná žena, solitér nebo singl. Pojem singl označuje jedince, který nechce vstupovat do manželství, protože mu život o samotě v zásadě vyhovuje. Motivací je především větší možnost věnovat se kariéře, osobním zálibám, vstupovat do více sexuálních vztahů. Druhou stránkou tohoto životního stylu jsou pocity osamocení a izolace (Jandourek, 2003; Tomášek, 2007).

V posledních letech narůstá počet lidí žijících bez trvalého partnera. Tvzení, že svobodní lidé se vyhýbají sexuálním kontaktům, už dávno patří minulosti. Právě naopak, často singlové vystřídají během svého života více sexuálních partnerů než jejich vrstevníci žijící v trvalém vztahu. Mluví se i o oslabení tradičních rodinných vazeb, tlaku na kariéru a společenský úspěch, rostoucí ekonomické samostatnosti a individualizaci žen (Haňková, 2010).

Zatímco dříve novomanželé zakládali vlastní rodinu i v třípokojovém bytě svých rodičů, dnes mnohdy ani samostatné bydlení a ekonomická nezávislost mladou generaci k dlouhodobým partnerským vztahům a k rodičovství nemotivuje (Tomášek, 2007).

Mnozí mladí volí singl život zcela dobrovolně, ale je otázkou, jestli chtějí zůstat sami celý život. Většinou plánují v horizontu 5-10 let. Připouštějí, že po třicítce si založí rodinu. Mnozí tyto plány uskuteční, ale některým se i přes veškeré snažení nepodaří najít životního partnera (Haňková, 2010).

Současné jednočlenné domácnosti a jim odpovídající partnerské vztahy nejsou pouze produktem posledních let. Tendence samostatného bydlení dlouhodobě vyrůstá z podhoubí rodinného uspořádání, které tu panovalo v letech „reálného socialismu“ a pro něž byl typický tradiční pohled na domácnosti a rozdělení rolí mezi partnery. V reálném socialismu rodina plnila tradiční úlohu, měla však zároveň specifické postavení, neboť představovala jedinou sféru jisté svobody a volnosti bez zasahování státu. K základním sociokulturním charakteristikám v oblasti partnerských vztahů

patřila vysoká rozvodovost. Dalo by se předpokládat, že výrazné zvýšení počtu rozvodů, které vedlo k bezprostřednímu nárůstu jednotlivců a k výchově dětí v jejich domácnostech, s sebou již v reálném socialismu neslo jisté prosazování normy singlovského života, respektive života jednoho rodiče, nejčastěji matky, s dětmi (Tomášek, 2007).

Počet tuzemských výzkumných šetření zaměřených na sociální skupinu mladých, samostatně žijících osob je však velmi omezený a obtížný, už proto, že se příslušníci této skupiny obtížně početně registrují. Nejčtenější jsou výzkumy orientované na svobodné matky, jsou však zaměřené kvantitativně, a nejsou proto schopny vysvětlit hlubší příčiny tohoto životního stylu. Nehledě na fakt, že situace svobodných matek je v mnohém odlišná od typicky singlovského způsobu života, a navíc dochází k častému zakrývání společenského soužití nesezdaných rodičů vzhledem k možnosti čerpat vyšší sociální dávky (Tomášek, 2007).

V České republice počet jednočlenných domácností prudce stoupá. Mezi lety 2002 a 2009 vzrostl o 275.800 na 1,180.600. Více než každá čtvrtá domácnost v republice je tak domácností, ve které žije pouze jediný člověk. Vyplývá to z analýzy, kterou zveřejnil Český statistický úřad (Česká tisková kancelář, 2010). (viz. Tabulka č. 4)

Nárůst u nejpočetnější věkové skupiny v populaci, tedy lidí mezi 30 až 34 lety, se počet "single" domácností zvýšil více než dvakrát, z 31.500 na 77.600. U lidí mezi 35 až 39 lety se zvýšil z 30.900 na 50.700 a u pětadvacetiletých až devětadvacetiletých to bylo ze 46.900 na 68.900 (Česká tisková kancelář, 2010).

Tabulka č. 4: Počet jednočlenných domácností v České republice dle krajů

Kraj	Počet jednočlenných domácností	Podíl na celkovém počtu domácností (v %)
Praha	226.100	38,5
Středočeský	126.600	25,0
Jihočeský	76.300	28,4
Plzeňský	53.700	23,0
Karlovarský	37.000	28,1
Ústecký	94.900	26,5
Liberecký	45.900	25,7
Královéhradecký	59.100	26,2
Pardubický	48.900	23,7
Vysočina	48.800	24,3
Jihomoravský	100.000	22,2
Olomoucký	64.500	24,7
Zlínský	54.700	23,7
Moravskoslezský	144.00	27,3
Celkem ČR	1,180.600	27,0

Zdroj: ČTK

1.4.3 Registrované partnerství

Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem o registrovaném partnerství. Partnerství vzniká

projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Do registrovaného partnerství může vstoupit každý, komu to zákon o partnerství nezakazuje. Partnerem se rozumí osoba, která uzavřela partnerství. Podmínkou vstupu do partnerství je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem České republiky. Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci (Zákon, 2006).

1.4.4 *Další alternativy k manželství a rodině*

Rodina má dnes nejrůznější podoby. Tradiční podoba je dnes jen jednou z desítek variací forem rodinného soužití, které se začaly rozšiřovat. V neúplné rodině zůstává s dítětem jen jeden z rodičů, přičemž ten druhý chybí. Příčin této podoby rodiny může být několik, například úmrtí, rozvod nebo svobodné mateřství. Pokud by k vymezení cílové skupiny této kapitoly byla použita definice ze zákona o sociální podpoře, pak za osamělého rodiče se považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem (Kodymová et. al., 2005).

1.4.4.1 *Osamocený rodič*

Osamocené rodičovství přináší vážný a mnohdy podceňovaný společenský problém, který se v podobě psychické, případě ekonomické zátěže může přenášet i do další generace. Osamocený rodič je na rozdíl od plných rodin častěji ohrožen nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přiměřenému bydlení, sociální izolací či sociálním vyloučením (Matoušek, 2005).

Ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti a čas věnovaný výchově a péči dětem je pro osamocanou matku velkou zátěží. V některých případech nedokáže naplnit potřeby svých dětí, jak by si přála, což může snižovat její sebedůvěru a vést k pocitům beznaděje. Chybějícím otcem v rodině přichází jak chlapec, tak děvče o potřebný vzor mužské role (Matoušek, 2005).

Osamocení otcové se potýkají se stejnými problémy jako matky, zejména pak se skloubením nároků práce a péče o děti. Otec po rozpadu rodiny může mít potíže při zvládnání pocitů bolesti a hněvu. Často se pak stane, že nedovolí kontakt matky s dítětem. Považuje totiž touhu dítěte po matce za zavržení své vlastní osoby (Matoušek, 2005).

1.4.4.2 Dobrovolné mateřství bez partnera

Od začátku šedesátých let 20. stol. byl trend rodiny s jedním rodičem důsledkem převážně vzrůstajícího počtu rozvodů, v posledních letech je také odrazem nárůstu počtu žen, které mají děti mimo manželství – za svobodna. Sociální stigma svobodných matek, v minulosti značně patrné, se postupem času zmenšuje, mění se také věkové složení těchto žen. Dříve mezi nimi bylo mnohem více mladších žen, často nezletilých dívek. V současné době začínají převažovat zralejší ženy, v období střední dospělosti, často kolem 35 let. Jsou většinou zajištěné, úspěšné ve svém povolání, a ačkoliv jsou bez stálého partnera, rozhodly se pro mateřství. Jedná se o skupinou matek, které záměrně zůstávají svobodné a mají dítě/děti s mužem, s nímž neplánují trvalý vztah, popřípadě ženy, které dítě adoptovaly, přijaly do pěstounské péče, tedy zvolily dobrovolné mateřství bez partnera (Kozlová, 2006).

Argumentem žen, které si zvolily mateřství bez partnera je také eliminování možného traumatu dítěte rozvodem, rozchodem či ovdověním (Kozlová, 2006).

1.4.4.3 Víkendová manželství

Jinou variantou alternativ k manželství a rodině jsou tzv. víkendová manželství. Většinou žena žije stabilně s dětmi, zvláště pokud jsou malé, a muž dojíždí. Manželství na dálku zdaleka není nic nového. Muži odjakživa odcházeli za prací a povinná vojenská služba se týkala i otců od rodin. Na počátku padesátých let bylo mnoho lidí odveleno do výroby, nebo jim dal byrokrat umístěnku na opačný konec republiky. Manželky neřešily, že svého muže vidí někdy jen v neděli a o Vánocích. Dnes postupně

dochází k častějšímu dojíždění za lepší prací nebo za prací vůbec (Venglářová, 2008; Benešová, 2009).

Výchova dětí je v tomto případě velmi složitá, vyžaduje velkou souhru rodičů. Je velmi pravděpodobné, že dojde k úplnému převzetí chodu rodiny ženou, muž se pak cítí ve vlastní rodině jako na návštěvě (Venglářová, 2008).

1.5 Postoje k manželství a rodině u vysokoškolských studentů

Dané téma bylo zkoumáno na ZSF JU a na PF JU jen odlišnými metodami. Tyto dva uvádím níže jako příklady, kterým se budu věnovat v diskuzi případným rozdílům.

Manželství přináší zaměstnaným, ekonomicky nezávislým ženám méně výhod než ženám, které nepracují, a snižuje tedy pravděpodobnost, že do manželství vstoupí. Vyšší výdělečný potenciál vzdělanějších žen ve srovnání s ženami s nižším vzděláním by proto měl vést k nižší pravděpodobnosti vstupu do manželství vzdělanějších žen. Ekonomická nezávislost žen je možným důvodem jedním z hlavních faktorů, které změnilo rodinné chování. Lidé s vyšším vzděláním a nezávislostí jsou tedy vlastnosti, které by rovněž měly snižovat pravděpodobnost vstupu do manželství. Ženy s vyšším vzděláním budou tedy do manželství vstupovat v menší míře a později. Nižší sňatečnost však může být částečně kompenzována tím, že budou častěji vstupovat do nesezdaných soužití (Hamplová, 2003).

Teorie racionální volby předpokládá, že úspěch muže na pracovním trhu do značné míry souvisí s jeho výdělečným potenciálem a z celé řady empirických studií vyplývá, že muži s vyššími příjmy mají vyšší pravděpodobnost vstupu do manželství a ženatí muži mají vyšší příjmy než svobodní či rozvedení. Pokud bude předpokládáno, že vzdělání mimo jiné měří výdělečný potenciál muže, je možné očekávat, že vzdělanější muži budou do manželství vstupovat později, ale s celkově vyšší pravděpodobností. Normativní teorie však předpokládají, že lidé s vyšším vzděláním si více cení nezávislosti, což by mělo snižovat pravděpodobnost, že muži s vyšším vzděláním vstoupí do manželství, a zvyšovat pravděpodobnost, že začnou žít se svou partnerkou v nesezdaném soužití (Hamplová, 2003).

1.5.1 Postoje studentů ZSF JU k manželství z roku 2010

Dotazníkové šetření o postojích studentů a studentek ZSF JU k rodině a rodičovství proběhl v březnu roku 2010. Výzkumu se účastnili studenti bakalářského prezenčního studia (Valvodová, 2010).

Nejvíce studenti a studentky ZSF JU upřednostňují nesezdané soužití před uzavřením manželství, menší počet respondentů dává přednost nesezdanému soužití a životu bez stálého partnera (Valvodová, 2010).

Nejčastější důvod pro uzavření sňatku uvedli silný citový vztah a láska, druhým důvodem bylo rozhodnutí vdát se snahou, aby se děti narodily v manželství. Dalšími důvody bylo uzavření manželství z důvodu touhy mít bezpečné zázemí a z důvodu finančního zajištění (Valvodová, 2010).

Manželství pro některé studenty a studentky představuje jistotu zázemí, celoživotní závazek, nový začátek partnerského vztahu. Další respondenti si pod pojmem manželství spojují společný život s partnerem a dětmi, citový vztah – lásku. Malé množství respondentů uvedlo, že manželství pro ně znamená jen „papír“ na potvrzení soužití (Valvodová, 2010).

1.5.2 Postoje mladých lidí na PF JU k manželství z roku 2010

Výzkumu bakalářské práce, který se konal v roce 2010 se zúčastnilo šest respondentů ve věku 22 až 28 let. Konkrétně se jednalo o tři zástupkyně ženského pohlaví a o tři zástupce mužského pohlaví (Hataková, 2010).

Manželství je obecně přisuzována vyšší hodnota než soužití na hromádce. Ale v současné době se již o manželství nedá mluvit o nějakém hlubším významu a hodnotě. Lidé ho chápou spíše z pragmatického a racionálního hlediska. Má jim sloužit jako pojistka a záruka toho, že nezůstanou bez prostředků v případě rozvodu, či nemoci. Pro výchovu dítěte je manželství také lepším prostředím a tudíž jsou právě děti tím hlavním motivem pro sňatek (Hataková, 2010).

I přes zmíněné pozitivní názory na manželství je patrný rozmach trendu nesezdaných soužití. Je nutné ho chápat ze dvou možných úhlů pohledu. Někteří lidé žijící „na hromádce“ jsou mnohdy řazeni do špatné skupiny, jelikož manželství a sňatek neodmítají trvale, pouze jej prozatím odkládají. Respondenti si jsou tohoto faktu vědomi a chápou tento trend nesezdaných soužití jako jakousi zkoušku na budoucí manželství. Zároveň však podotýkají, že soužití před svatbou je nezbytnou součástí partnerského

života a slouží k lepšímu poznání se navzájem. Uzavření manželství je posléze oficiálním krokem, kterým partneři dávají společnosti a lidem okolo sebe najevo, že k sobě patří (Hatáková, 2010).

1.6 Veřejné mínění – partnerství, manželství a rodičovství

Téma partnerství, manželství a rodičovství bylo v rámci listopadového šetření Centra pro výzkum veřejného mínění rozčleněno do několika bloků. Zkoumány byly názory na optimální počty dětí v rodině a ideální věk při vstupu do manželství. Dále byl zjišťováno, zda ti lidé, kteří nežijí v manželství nebo registrovaném partnerství, hodlají uzavřít během svého života sňatek. Respondenti také hodnotili výroky týkající se různých forem rodinného soužití a důležitost některých životních cílů (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

Naprostá většina respondentů vidí ideál v modelu rodiny se dvěma dětmi. Rodinu se třemi dětmi považuje za nejlepší pětina respondentů. Sedmi osloveným ze sta se nejvíce zamlouvají rodiny s jedináčkou. Názor, že ideálně mají být v rodině dvě děti, je však v české společnosti dlouhodobě zakořeněn (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

Necelá polovina respondentů se domnívá, že by se ideální věk otce při narození prvního dítěte měl pohybovat v rozpětí 25 až 29 let. V případě posuzování ideálního věku matky také převládá názor (polovina dotázaných), že žena by měla porodit první dítě mezi 25 a 29 lety (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

V další části dotazníku byla svobodným, rozvedeným a ovdovělým položena otázka, zda plánují někdy v budoucnosti uzavřít sňatek. Podíly osob, které uvedly odpověď „ano“ a „ne“ byly téměř totožné (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

Nejčastějším uváděným důvodem pro vstup do manželství bylo očekávání potomka. Podstatná část dotázaných považuje vstup do manželství za samozřejmý a normální. Poměrně často bylo také zastoupeno přesvědčení, že „ve dvou se to lépe táhne“. Mezi dotázanými, kteří s uzavřením sňatku nepočítají, převažoval argument vysokého věku a chatrného zdraví u ovdovělých a špatné zkušenosti z předešlých manželství u rozvedených (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

2. CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce bylo identifikovat postoje a názory současných studentů a studentek Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích studujících na Zdravotně sociální fakultě (ZSF JU) k rodině a alternativním formám rodiny a způsobům partnerského života.

2.2 Výzkumné otázky

Pro následné zjištění postojů a názorů studentů Zdravotně sociální fakulty jsem stanovila následující výzkumné otázky:

- 1) Jakou formu soužití preferují studenti a studentky ZSF JU?
- 2) Jaké postoje mají studenti a studentky k alternativám k manželství a rodině?
- 3) Jaké postoje mají studenti a studentky k fenoménům současné rodiny?
- 4) Vykazují postoje k formám partnerských vztahů společné znaky v souvislosti se studovaným oborem?

3. METODIKA

3.1 Metodický postup

Pro bakalářskou práci jsem zvolila strategii kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Cílem je získat popis zvláštních případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech společnosti. Kvalitativní výzkum probíhá nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Plán výzkumu má pružný charakter. To znamená, že plán výzkumu se z daného základu rozvíjí, proměňuje a přizpůsobuje podle okolností a dosud získaných výsledků. (HENDL, 2005)

3.2 Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsem použila metodu focus group. Tuto metodu jsem vybrala z důvodu účasti více studentů a studentek ve skupinové diskuzi, kde metoda focus group nám umožňuje vhodné využití skupinové interakce, která vyplývá z diskuze.

Skupinová interview a ohniskové skupiny (focus group) tvoří soubor kvalitativních metod, které jsou prováděny s větším počtem účastníků než tři a které díky svým výhodám získaly velkou oblibu například v oblasti marketingových průzkumů, sociálně-psychologických výzkumech, ale také v oblasti mezioborových studií na pomezí psychologie a epidemiologie. (Miovský, 2006)

Ohnisková skupina představuje výzkumnou metodu, pomocí které získáváme data za využití skupinových interakcí, které samovolně vznikají a probíhají v debatě na předem určené téma. Ohniskové skupiny jsou efektivní při zkoumání témat, u kterých je z nějakého důvodu podstatný skupinový fenomén. Podstatou této skupiny je téma, které se odvíjí od výzkumného problému a zadatelných otázek. Téma diskuze je vždy voleno výzkumníkem, který ho také následně představuje skupině. Ohnisko diskuze bývá obvykle definováno volněji, aby se skupinová diskuze mohla rozvíjet ve

více směrech. (Škvaříček et. al., 2007)

3.3 Charakteristika vzorku a jeho výběr

Pro potřeby svého výzkumu jsem zvolila dvě skupinové diskuze po sedmi studentech a studentkách Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Jednalo se o samovýběr vzorku. Pro další popis budou nazýváni fiktivními jmény dle abecedy. Jedinou podmínkou výběru do skupinové diskuze bylo již zmiňované studium na Zdravotně sociální fakultě, ročník ani obor studia nebyl důležitý pro účast.

Oslovila jsem studující všech ročníků přes emailové adresy, některé studující ústně, zda mají zájem účastnit se skupinové diskuze na téma Postoje studentů a studentek ZSF JU k tradiční formě rodiny a jiným způsobům uspořádání partnerského života. Chtěla jsem oslovit všechny studenty a studentky, kteří mají především zájem diskutovat na téma této bakalářské práce a mohou mi k danému tématu přispět zajímavými postoji a názory, proto jsem zvolila formu emailové pošty, abych oslovila všechny studující na ZSF JU. Ústně jsem oslovila studenty a studentky, u kterých jsem věděla, že mají o dané téma zájem.

Respondenti a respondentky, které jsem oslovila ústně, mi účast přislíbili, však za podmínky, že audiozáznam po sepsání vymažu. Nastal ovšem problém se studujícími, které jsem kontaktovala elektronickou poštou. Neměli příliš velký zájem komunikovat se zbylými studujícími a odpověděli mi na mou prosbu pouze čtyři.

Výsledný výzkumný vzorek tvořil dvě skupiny po sedmi studujících na ZSF JU. Složení obou skupin je v tabulce číslo 5 v prezentaci výsledků. V prezentaci výsledků používám nikoli plný výčet výroků, ale pouze vybrané, ilustrativní.

3.4 Průběh diskuzí

Prostředí první skupiny bylo určeno na základě výběru studujících. První skupinová diskuze se uskutečnila v přirozeném prostředí studentů a studentek na koleji

ve společenské místnosti. Místo a čas si zvolili studující tak, aby všem vyhovoval. Tato diskuze se uskutečnila 8.3.2011 v 16:00. Druhá skupinová diskuze byla uskutečněna v učebně Zdravotně sociální fakulty 12.4.2011 v 17:15. Místo jsem vybrala já, čas a datum si zvolili studující, aby všem vyhovoval.

Diskuze byly zaznamenávány na audiozáznam. Všichni zúčastnění byli s nahráváním dopředu seznámeni. Pro všechny studující jsem zopakovala o jaké téma diskuze se jedná a k čemu bude diskuze sloužit. Všechny respondenty a respondentky jsem ujistila, že diskuze je anonymní a nahrávka, se kterou všichni souhlasí, slouží pouze pro účely k sepsání výzkumu a nikdo jiný ji neuslyší. Na přání všech diskutujících byly audiozáznamy po přepsání do písemné podoby smazány.

Rozhovor probíhal podle předem stanovených otázek, dle kterých se diskuze odvíjela. Průměrná délka skupinové diskuze byla 45- 60 minut. První skupinová diskuze trvala 48 minut a druhá 57 minut.

4. PREZENTACE VÝSLEDKŮ

4.1 Obecné údaje

Výzkumu se zúčastnilo dvanáct studentek a dva studenti, studující na Zdravotně sociální fakultě v Českých Budějovicích, ve věkovém rozmezí 21-25 let. Identifikační údaje studujících jsou v tabulce číslo 5.

Tabulka č. 5: Identifikační údaje respondentů a respondentek

První skupina studentů			
Jméno	Věk	Obor	Stav
Alena	21	RPBP	svobodná, přítel
Barbora	21	RPBP	svobodná, přítel
Cecílie	21	RPBP	svobodná, přítel
Dominika	21	RPBP	svobodná, nezadaná
Eva	21	RPBP	svobodná, přítel
Františka	22	RPBP	svobodná, přítel
Gabriela	22	RPBP	svobodná, nezadaná
Druhá skupina studentů			
Jméno	Věk	Obor	Stav
Hana	25	RPBP	svobodná, přítel
Ilona	23	RPBP	svobodná, přítel
Jan	24	RBBP	svobodný, přítelkyně
Karel	23	SPV	svobodný, přítelkyně
Lucie	21	RPBP	svobodná, přítel
Martina	25	SPV	svobodná, přítel
Natálie	23	VS	svobodná, nezadaná

Zdroj: vlastní výzkum

Vysvětlivky: RPBP – Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory

SPV – Speciální pedagogika – vychovatelství

VS – Všeobecná sestra

4.2 PRVNÍ SKUPINOVÁ DISKUZE

4.2.1 *Postoj k partnerským vztahům*

Na otázku, jaké typy partnerských vztahů respondenti znají, jsem dostala veliké množství odpovědí. Během diskuze se studentky velmi dobře doplňovaly a s diskuzí neměly žádné problémy.

Mezi nejčastější odpovědi a zároveň první asociace bylo manželství (7 respondentek): „...*myslím si, že by manželství mohlo patřit mezi typy partnerských vztahů...*“ (Barbora). Manželství se zdálo pro všechny velmi důležité, protože ani jedna ze studentek na manželství nezapomněla a dvě z respondentek velmi pěkně rozvedly, co pro ně manželství znamená: „...*dává pocit bezpečí a jistoty, je to něco, jak by to mělo být, je to také závazek, pro který stojí za to bojovat a překonávat překážky...*“ (Františka). Některé studentky viděly manželství jako kus papíru a myslí si, že není tak důležité. Důvodem je, dle studentek, že dva lidé spolu mohou žít v harmonickém vztahu i bez sňatku: „*Já si myslím, že pojem manželství ztratilo svůj původní význam.*“ (Dominika).

Druhým nejčastěji jmenovaným typem partnerského vztahu je volný vztah (4 studentky): „*Volný vztah je taky fajn.*“ (Alena). Volný vztah byl velmi často přirovnáván vztahu mileneckému: „*Já bych řekla ještě milenecký vztah, což by se dalo srovnat s volným vztahem, je to myslím si hodně podobný.*“ (Cecílie).

Dále bylo zmiňováno chození (4 respondentky): „...*a nesmíme zapomenout taky na chození*“ (Barbora). Chození bych charakterizovala jako vztah dvou mladých lidí, kteří jsou na začátku poznávání svého partnera. Důvodem byl právě věk studentek, kdy se soustředí více na studium a na budování kariéry, než se vrhnou po hlavě do manželství se svými partnery. Některé studentky (4 respondentky) uvedly, že jsou se svým partnerem krátce, tedy na vážnější vztah zatím nepomyslely „...*Já sem se svým přítelem teprve týden, uvidim, jak to všechno bude...*“ (Cecílie).

U odpovědí 3 studentek zaznělo soužití partnerů na hromádce: „...*život tzv. na hromádce беру jako dobrou možnost...*“ (Cecílie). Termínem život na hromádce srovnávaly studentky s termínem nesezdané soužití (2 respondentky): „...*lidi co spolu žijí, aniž by byli manželé...*“ (Alena).

Registrované partnerství bylo zmíněno jen ve 2 případech: „...*určitě taky registrované partnerství*“ (Eva). Zdálo se, že všechny studentky měly k registrovaným partnerům kladný vztah: „...*nezáleží na tom, jestli jsou stejného pohlaví, co je komu do toho...*“ (Františka).

Pouze v jednom případě bylo zmíněno mileneckví. V tomto případě vznikla diskuze, že se jedná o stejný termín jako volný vztah: „...*ty lidi se scházejí pouze za jedním účelem a to sex, stejně jako u volného vztahu...*“ (Alena). Na to byla velmi rychlá odpověď ze strany studentky, která tento termín vypustila k diskusi: „...*milenci jsou ale i lidi, kteří spolu chodí a ne jen spolu spí...*“ (Cecílie). Tuto diskuzi však nikdo nerozřešil, obě studentky si stály za svým přesvědčením. Jedna, že milenecký vztah není pouze o pohlavním styku dvou lidí, kteří se fyzicky přitahují, ale že se jedná o druh chození mladých lidí. Druhá studentka zastávala názor, že se jedná právě o vztah dvou lidí, kteří se scházejí pouze za účelem pohlavního styku. Obě však respektovaly názory druhých respondentů.

4.2.2 *Postoj k tradiční formě rodiny*

Na tradičním pojmu rodiny se všechny studentky ZSF JU shodly. Měly jasné představy, co pro ně znamená tradiční rodina. Většina dotazovaných (5 respondentek) pod pojmem tradiční rodina vidí rodiče, kteří mají alespoň dvě děti, není to však pravidlem:

„...pro mě to znamená máma, táta a děti.“ (Barbora),

„...takže rodiče a jejich děti“ (Cecílie),

„...matka s otcem v manželském vztahu a jejich děti...“ (Dominika).

Jedna studentka pod pojmem tradiční forma rodiny vidí i širší příbuzenstvo jako je babička nebo dědeček: *„...ale to přeci patří k rodině, nějaký ten strejček...“ (Alena).* Odpovědí na tyto názory, byly komentáře 2 studentek, že pokud je v rodině někdo navíc jako babička, dědeček či strýc, tak se jedná o rodinu vícegenerační, tedy ne tradiční: *„...to je jenom máma, táta a děti...“ (Gabriela).*

V tradiční formě rodiny vidí 1 studentka vřelé soužití členů rodiny: *„...spíš bych to brala jako harmonické soužití rodinných příslušníků“ (Dominika),* za předpokladu, že jsou plněny veškeré funkce, které má funkční rodina plnit a také pokud se členové rodiny jako rodina považují a také chovají.

Pouze jedna z respondentek udává, že si pod tímto pojmem představuje manželství, s dětmi i bez nich: *„Hlavně manželství, manželé s dětmi i bez nich tvoří rodinu. Je blbý když se máma jmenuje jinak než táta a to dítě se pak jmenuje jenom po jednom z rodičů. Ty děti v tom pak mají zmatek.“ (Eva).*

4.2.3 Znalost funkcí rodiny

Funkce rodiny jsou všem studentkám známy z hodin sociologie, ale musely k nim dojít společnými silami. Jako první funkce zazněla funkce biologicko-reprodukční, kde měly zcela jasno nad danou funkcí. Tato funkce pro 3 respondentky znamená sexuální aktivita partnerů, kterou partneři uspokojují své sexuální touhy: „...*to znamená sex...*“ (Cecílie) a později z těchto, pokud milenci stojí o pokračování svého rodu, založí si rodinu: „...*a z něj pak vzniknou děti, pokud o ně rodiče stojí...*“ (Cecílie).

Dále 3 studentky se shodly na teorii, že biologicko-reprodukční funkce rodiny je důležitá z důvodu, aby rodiče předávali své genetické informace svým dětem: „...*aby rodiče předali své geny dál...*“ (Barbora) a pro přežití lidské populace:

„*Jde o to, aby lidská populace přežila.*“ (Alena),

„...*jde hlavně o zajištění potomstva...*“ (Františka).

Funkci socializačně-výchovnou rozdělily do dvou funkcí a to výchovně-vzdělávací a sociální. Výchovná část pro studentky (2 respondentky) znamená nutnost zajištění výchovy svých dětí, hlavně jejich vzdělávání a následně jejich dobrého uplatnění na trhu práce: „...*jde hlavně o výchovu dětí...*“ (Eva). Vštípit dětem určité společenské normy, zásady slušného chování a morální hodnoty: „...*vychovat děti pro život...*“ (Františka).

Funkce výchovná dle studentek (4 respondentky) je také nutná, aby rodiče naučili své děti zásadám slušného chování a vštípili jim morální hodnoty, které dnešní společnost vyžaduje, naučit je všemu, co budou potřebovat pro život a také osvojit si mateřský jazyk:

„...*aby se děti naučily nějaký základní návyky...*“ (Cecílie),

„...*aby rodiče učili své děti, jak se chovat ve společnosti...*“ (Barbora),

Pouze 2 studentky k socializačně-výchovné funkci uvedly důležitost této funkce hlavně při předávání zkušeností rodičů svým dětem: „...a taky jde o předání zkušeností rodičů dětem...“ (Cecílie), aby se naučily základní návyky potřebné pro život ve společnosti: „Rodina je základem a předpokladem pro celkový rozvoj potomka, předávání zkušeností a učení novým dovednostem.“ (Dominika).

Druhou částí je sociální, kde studentky (3 respondentky) uvedly, že sociální funkce pro rodinu je velmi důležitá a spočívá v tom, že rodiče svým dětem mají být vzorem: „...kdy rodiče jsou pro děti jejich vzorem...“ (Eva) a je to jejich první sociální skupina, kde by se měly naučit, jak se adaptovat do dalších sociálních skupin: „...brát je do společnosti, například do školky a pak určitě do školy...“ (Cecílie). Důležitá je podle studentek hlavně včasná socializace: „...jde o to, aby se dítě včas socializovalo a komunikovalo s ostatními lidmi...“ (Gabriela).

Funkce ekonomicko-zabezpečující je pro všechny studentky (7 respondentek) známá, nebyl problém z charakteristikami této funkce. Jedná se dle jejich mínění hlavně o zabezpečení finančních prostředků pro své děti:

„...zajistit rodinu z finančního hlediska...“ (Františka),

„...ekonomicky je zabezpečit především v období, kdy se nedokážou sami o sebe postarat...“ (Dominika).

Další funkce zmíněná ve skupinové diskuzi byla funkce emocionální, kterou uvedly pouze 3 respondentky. Emocionální funkcí rodiny rozumějí uspokojování citů a potřeb lásky, které projevují rodiče sobě a především svým dětem: „...dávat dětem lásku, aby citově nestrádaly...“ (Eva), kde tato funkce je velmi důležitá v prvních letech dětí: „Emocionální funkce je hodně důležitá už od narození.“ (Alena).

4.2.4 *Postoj k nesezdanému soužití*

Na výše uvedenou otázku všechny diskutující (7 respondentek) odpověděly, že si myslí, že to v pořádku je. Nevidí problém, aby lidé spolu žili, aniž by plánovali společný sňatek a budoucnost.

Dle 2 studentek ZSF JU jedná o trend dnešní společnosti, kdy spolu dva lidé nejdříve žijí a později po nějaké době uvažují o uzavření sňatku: „*Myslím, že pokud se lidé milují a jsou spolu rádi, můžou spolu žít bez toho, aby se brali.*“ (Františka). Důkazem lásky a projevem citů, které k partnerství patří, neberou „papír“, na kterém mají napsáno, že jsou manželé a navždy patří k sobě:

„Proč by se měli hned brát, je to sice hezké, když se dva lidi vezmou, ale neberu jako důkaz lásky to, že na to mám nějaký papír.“ (Barbora),

„Myslím, že pokud se lidé milují a jsou spolu rádi, můžou spolu žít bez toho, aby se brali.“ (Františka).

Dle 1 studentky může být důvodem rozvodovost v České republice, což tento fakt může odrazovat mladé páry k zakládání rodiny a rozhodnutí se stát manžely: „*Vzhledem k tomu jaká je v dnešní době rozvodovost, tak se tomu vůbec nedivím.*“ (Alena).

Společná domácnost pro 1 respondentku neznámá, že se lidé musejí ihned vzít: „*...vždyť společná domácnost se přeci nerovná brzké uzavření manželství...*“ (Dominika), nejdříve se musejí pořádně poznat a zjistit, zda se svým přítelem nebo přítelkyní chtějí být i v budoucnosti.

1 studentka si myslí, že svatba by byla vhodnějším příkladem pro děti, hlavně z důvodu stejného příjmení matky, otce i dětí: „*...svatba je lepší kvůli společnému příjmení a majetku...*“ (Gabriela), ale nevidí problém v tom, že lidé spolu žijí v jedné

domácnosti i přesto, že nejsou manželé: „...ale pokud lidé spolu pouze žijí a vyhovuje jim to, tak proč ne...“ (Gabriela).

4.2.5 *Postoj k nutnosti narození dětí manželům*

V dnešní době je dle studentek ZSF JU (7 respondentek) trend žít s partnerem, mít děti a nebýt oddán: „...dnešní době je to docela trend...“ (Cecílie), nevidí v tom žádný problém ani nutnost být oddaný a až po svatbě mít děti. Lidé mají v dnešní době svobodu volby a ani na ně společnost netlačí.

Podle jejich názoru 2 studentek je však lepší, když jsou partneři oddáni a to zejména kvůli dětem: „...je to vhodné, děti v tom nemají zmatek. Je to právě ten tradiční styl rodin...“ (Eva). Zejména z pozice dítěte vidí ve svatbě klady: „Myslím, že pro něj může být někdy náročné, když se táta jmenuje jinak, máma jmenuje jinak. Pak má chaos a ve škole se mu můžou posmívat.“ (Františka) Lidé, kteří jsou manželé, více překonávají krize v manželství než lidé, kteří spolu pouze žijí, což je dalším důvodem dle diskutujících, proč je lepší být ve sňatku: „...je těžší se rozvést než se jen rozejít a proto se třeba více snaží udržet rodinu pohromadě...“ (Eva).

Jedna studentka uvedla, že pokud se rodiče budou o své dítě zodpovědně starat, tak nevidí problém v tom, že nebudou oddáni. Důležité pro ni je, že jsou splněny všechny funkce rodiny: „Pokud spolu budou vycházet a řádně se starat o dítě, tak není nutné, aby byli manželé.“ (Alena) Manželství vidí spíše jako formální úpravu rodiny a to z hlediska právního: „Manželství je spíš důležité spíš po právní stránce, ale ne kvůli výchově dětí.“ (Alena).

Další myšlenkou 3 studentek bylo, že dříve se většina partnerů rozhodla uzavřít sňatek, protože očekávali příchod nového přírůstku do rodiny, ale i to dnes není pravidlem: „Sice se spousta párů bere kvůli tomu, že spolu čekají dítě, ale já to nevidím

jako důležitou věc.“ (Barbora). Uzavření manželství je pro ně otázkou vlastního uvážení, myslí si, že je třeba nejdříve vše pořádně promyslet:

„...raději počkat a vše si rozmyslet...“ (Dominika),

„...v některých případech daleko harmoničtější, pokud jeden druhého nikam netlačí...“ (Františka).

Důležité podle těchto studentek je, aby děti věděly, jak to ve skutečnosti je: *„...pokud to svým dětem vysvětlí natolik srozumitelně, je to jedno, jestli jsou svoji nebo ne...“* (Františka).

4.2.6 Postoj k výchově dětí jedním rodičem

Na položenou otázku jestli je možné, aby jeden rodič vychoval dítě stejně dobře jako oba rodiče společně, se diskutující rozdělili na dva tábory. Jeden (2 respondentky) zastával názor, že není možné, aby jeden rodič vychoval dítě stejně dobře jako oba rodiče, protože dítěti vždy bude chybět vzor jednoho rodiče: *„...velmi důležitý je vzor obou rodičů, a pokud tam chybí vzor jednoho z nich, může to podle mě vést k určitým patologiím...“* (Gabriela).

A druhý (5 respondentek) oponoval myšlenkami, že je to možné, protože jsou v rodině i babičky a dědečkové, kteří chybějící vzor nahradí: *„Ty děti mají taky babičky a dědečky, kteří ten vzor můžou nahradit.“* (Barbora). Zastávají názor, že to pro jednoho rodiče musí být velmi náročné, starat se sám nebo sama o děti. Zdůraznily, že hodně závisí na charakteru rodiče: *„...hodně záleží na jeho osobnosti a povaze...“* (Františka).

1 respondentka zdůraznila, že i lidé, kteří jsou spolu nemusí oba vychovávat své děti, protože jeden z nich má zaměstnání například v zahraničí nebo je hodně na cestách, jako jsou lidé, kteří se živí přepravou nějakého zboží: *„...vemte si rodinu, kde je muž i žena a mají děti, ale ten muž je kamioňák...“* (Cecílie). V tomto případě děti vychovává matka a otec se stará o finanční zabezpečení rodiny. A přesto, že je

vychovává sama, může je vychovat stejně dobře, možná i lépe: „...*může děti vychovat stejně dobře i sama, ale je lepší když jsou na to dva...*“ (Cecílie). Důležité je, aby dítě nestrádalo a matka nebo otec mu zajistili dostatečnou péči: „*Pokud jde o dobro dítěte, je lepší když ho vychovává pouze jeden rodič.*“ (Cecílie).

To, že hodně záleží na věku dítěte, vyslovila 1 studentka a uvedla své pro i proti na příkladě: „*V případě, že dítě žije klasicky s jedním rodičem a s druhým tráví volný čas a věnují se mu oba rodiče, dítěti v domácnosti chybí jeden ze vzorů, to je jasné*“ (Dominika) V tomto případě, je možné, že jeden rodič nevychová své děti tak dobře jako kdyby byly dva v jedné domácnosti. Pokud se v rodině objevila nějaká patologie, je zcela jasné, že výchovu musí zajistit pouze jeden z rodičů: „...*pokud se rodiče rozvedli z důvodů týrání dítěte, či nějakého jiného závažného zločinu, je jednoznačné, že dítě musí pro jeho dobro být vychováváno pouze u jednoho z rodičů...*“ (Dominika).

Další studentka (1 respondentka) uvedla, že i svobodná matka může svému dítěti dát stejně dobrou výchovu jako oba rodiče, možná i lepší. Uvedla k tomu příklad týrané matky, kde toto týrání působí i na děti: „...*spousta žen je v manželství týraná, tak to neodnáší nejen ona, ale i její dítě...*“ (Barbora). Z těchto zkušeností si pak děti odnášejí jen negativní vzpomínky a to se pak může projevit v jejich dospělosti: „...*a co si pak z toho její dítě odnese do života?*“ (Barbora).

4.2.7 Postoj k dětem narozených mimo manželství

Důvodem, proč dnes lidé neuzavírají manželství, je dle studentek ZSF JU (5 respondentky) ten, že lidé v dnešní době nemají důvod brát: „...*manželství pro ně není priorita...*“ (Cecílie), protože je k tomu společnost nenutí jako v minulosti:

„...*dříve to bylo nutnost, hlavně očekávání společnosti a rodiny...*“ (Cecílie),

„*Ted' je prostě společnost za to neodsoudí, že je žena svobodná matka.*“ (Alena).

Finanční nezávislost nenutí dnešní ženy dle 1 studentky do sňatku, nemají strach si pořídit potomky s partnerem i přes to, že nejsou oddáni: „...ženy neženou muže do sňatku v takové míře jako dříve...“ (Františka).

Lidé více přemýšlejí o budoucnosti, nechtějí nic uspěchat a nejdříve si vydělat na svatbu. V některých případech jsou to právě finance: „...a často na to nemají peníze...“ (Gabriela), které dle 1 studentky jsou tak zásadní, že některé páry si z důvodu chybějících peněz nemohou dovolit být oddáni.

1 respondentka zastává názor, že ani očekávání potomka není důvodem k sňatku a manželství ztratilo svůj původní význam: „Lidé o tom možná víc přemýšlí a nechtějí nic uspěchat.“ (Dominika). Hodně dětí je i neplánovaných a některé dokonce jsou i nechtěné, a díky vývoji lidské společnosti děti nejsou dnes důvodem ke svatbě: „...dnes těhotenství jednoznačně neznamená povinnost manželství...“ (Dominika). Na tuto teorii navázala další studentka (1 respondentka) svou myšlenkou, že by bylo správné se kvůli dětem vzít, aby měli všichni v rodině stejná jména: „...svatba je dobrá kvůli dětem, aby měli všichni stejný jména....“ (Alena).

Důvodem proč se rodí mnoho dětí mimo manželství vidí studentky (2 respondentky) v tom, že muži jsou často nevěrní svým manželkám: „...spousta mužů chytne druhou mízu a najdou si milenky...“ (Barbora) a neopatrností obou nebo vychytralostí jejich milenek pak zplodí děti mimo svou rodinu.

4.2.8 Postoj k singles

Singls je zdá se známým pojmem pro diskutující studentky. Pojem singles podle nich (7 respondentek) znamená, když se člověk rozhodne žít sám: „...člověk, který se rozhodne být sám ze svobodné vůle...“ (Cecílie), má k tomu své důvody a nechce udržovat dlouhodobý vztah s jiným člověkem.

Singles může také být člověk, který má strach ze vztahu s jiným člověkem (2 studentky): „...*bojí se vztahu, nechce nikomu ustupovat...*“ (Gabriela). Možná měl špatné zkušenosti z předešlých vztahů: „...*zklamání z předešlého partnerství...*“ (Eva) a bojí se navázat jiný, aby se znovu nezklamal.

Dle mínění 3 studentek je to v dnešní době další trend, že lidé se nechávají strhnout moderní společností: „...*v dnešní době je těchto lidí čím dál tím víc...*“ (Dominika) Pokud jsou ale v této podobě partnerství, možná lépe řečeno „nepartnerství“ spokojeni: „...*není důvod proč si hledat partnera za každou cenu...*“ (Dominika), nevidí studentky (7 respondentek) žádný problém v tom, že lidé tak žijí. Je to věc každého člověka.

Co stojí za současným trendem singlovství? Je to právě možná tento moderní způsob života a nedostatek času na uhnízdění (2 studentky). Mnoho lidí cestuje a nechce se vázat, někdy v tom mohou hrát velkou roli i finance: „...*dnes jsou lidé ekonomicky samostatní, nepotřebují druhého k zaplacení nájmu, vystačí si sami...*“ (Eva).

V některých případech se dle respondentek (6 studentek) člověk rozhodne sám, že chce patřit mezi singles: „*Lidé jsou i víc samostatní a nezávislí, nemají tedy takovou potřebu se vázat.*“ (Františka). Tito lidé si chtějí dle souzení studentek (5 respondentek) vybudovat kariéru, cestovat nebo jen tak užívat naplno života a nepotřebují k tomu druhého partnera, na vše si vystačí sami:

„...*chtějí si udělat svou kariéru, chtějí cestovat a nechtějí být na někom závislí...*“ (Barbora),

„...*rozhodl se žít sám, není na nikom a nijak závislý, vystačí si sám, bydlí sám, nechce žít v partnerství...*“ (Eva).

Dalším důvodem proč jsou lidé sami, je pravděpodobně ten (1 respondentka), že ne našli ještě toho pravého nebo o ně není zájem: „...*nikdo je nechce...*“ (Barbora).

Důvodem, který studentka uvedla, by mohlo například být, že stále ještě bydlí se svými rodiči: „...*neumějí se od rodičů odpoutat...*“ (Barbora).

4.2.9 *Postoj k registrovanému partnerství*

V dnešní době se termín registrované partnerství stává stále více diskutovaným a dle studentek (7 respondentek) je to další trend: „...*dnes je to velmi moderní...*“ (Cecílie), který naše společnost přijala. Studentky (7 respondentek) jsou pro registrované partnerství: „*Já jsem pro registrované partnerství!*“ (Františka) nevidí žádný problém v tom, aby lidé stejného pohlaví si nemohli projevít city a veřejně před oltářem si slíbit věnost:

„*Nevím, proč by se neměli brát i homosexuální páry. Je to pár jako každý jiný!*“ (Gabriela),

„*Pokud se dva lidé milují, ať jsou spolu a jestli se chtějí vzít, ať se vezmou.*“ (Františka),

„*Lesby a gayové mají stejné právo na takové soužití jako je mezi mužem a ženou.*“ (Barbora).

Tito partneři podle 1 studentky mají pak spoustu výhod, pokud se jedná o formální věci jako například v nemocnici, kde informují pouze příbuzné: „...*v nemocnici jim řeknou informace o jejich partnerovi...*“ (Eva). Tím pádem, pokud by homosexuální partneři nebyli oddáni, neměli by přístup k důležitým informacím.

Většina z respondentek (6 studentky) jsou i pro osvojování dětí těmto párům: „...*měli by mít možnost adoptovat děti...*“ (Eva), přiznaly však, že nebude v rodině vzor druhého pohlaví, ale ten dětem můžou podle studentek (5 respondentek) nahradit babičky a dědečkové, protože tento vzor mnohdy není ani v rodinách heterosexuálních párů: „...*vzor druhého pohlaví není ani v „normálních“ rodinách, nebo mají vzor špatný...*“ (Eva). Nejdůležitější je, aby rodiny splňovaly funkce rodiny, byť biologicko-reprodukční funkce je zde nahrazena právě adopcí dětí: „*V dětských domovech máme spoustu dětí a není to dobře, tohle by také mohlo být řešením.*“ (Alena). Výchova dvou

lidí, kteří mohou dát lásku svým dětem, je dle studentek to nejlepší, co mohou rodiče svému dítěti dát a nezáleží na tom, zda mají děti dvě mámy nebo dva táty:

„...*důležitý je, aby svým dětem věnovali lásku, péči, čas a podobně...*“ (Eva),
„...*výchova dvou milujících lidí je vždy mnohem lepší než výchova v ústavech...*“ (Františka),
„*Hlavně, že ho budou milovat za každých okolností, budou ho podporovat a pomáhat mu.*“ (Cecílie).

Pouze v jednom případě by studentka registrovaným partnerům děti do péče nesvěřila: „*Nemám nic proti, jen nejsem pro osvojování dětí těmto párům.*“ (Dominika). Uvedla, že dva otcové nebo dvě mámy nejsou nejlepším vzorem pro děti.

4.2.10 Vlastní uspořádání partnerského života

Manželství je pro studentky (7 respondentek) jasnou preferencí. Některé zatím manželství neplánují, v budoucnu však, pokud budou mít partnera, hodlají sňatek uzavřít.

Z právního hlediska vidí manželství jako nejlepší formu partnerského soužití pouze 1 studentka, úplně zcela na něm ale netrvá. Trvá však na uznání svého příjmení, a chce ho mít ve svém jméně i po svatbě: „...*pokud se vdám, tak budu mít příjmení muže a za pomlčkou své...*“ (Alena) Přesto budou její děti nosit příjmení svého otce: „*Samozřejmě příjmení dětí bude po manželovi*“ (Alena).

Další 2 studentky zmínily, že v tuto chvíli chtějí pouze bydlet se svým partnerem: „...*ted' je to pro mě přítel-přítelkyně...*“ (Eva), než si ujasní, zda se k sobě opravdu hodí a dokáží se vyrovnat s chybami svého partnera. Až po čase, kdy se rozhodnou, že se vezmou, bude manželství tou nejlepší variantou: „...*ale jednou za pár let se chci vdávat a tak to pro mě bude manželství...*“ (Barbora).

Nesezdané soužití je pro 1 respondentku také vhodnou formou uspořádání partnerského života: „...*život takzvaně na hromádce беру jako dobrou možnost...*“ (Cecílie). Manželství u ní však převládá: „*Manželství, pro mě je ale prioritou!*“ (Cecílie).

Pro 1 studentku je manželství něco jako posvátnost, která drží partnery pohromadě i přesto, že mají problémy v manželství: „*Dává pocit bezpečí a jistoty, je to něco, jak by to mělo být, je to také závazek, pro který stojí za to bojovat a překonávat překážky.*“ (Františka).

Manželství preferuje 1 respondentka z důvodu péče o děti: „...*třeba kdyby se jednomu z rodičů něco stalo...*“ (Gabriela). Zůstane dětem jeden z rodičů po dobu nepřítomnosti druhého. Dalším důvodem uvedla, že v manželství se lépe překovávají problémy, než když spolu lidé pouze žijí: „...*když přijde krize, tak v manželství se překonává líp...*“ (Gabriela).

4.3 DRUHÁ SKUPINOVÁ DISKUZE

4.3.1 *Postoj k partnerským vztahům*

I přes to, že se v druhé skupině objevili i dva studující mužského pohlaví, většina se neznala, přesto diskuze nevázla a respondenti se doplňovali.

Mezi nejčastější formu partnerského soužití jmenovali (5 respondentů) manželství. Někteří (1 respondent) místo manželství řekli sezdáný typ partnerského vztahu: „...*tak mě napadá sezdáný*...“ (Ilona). I přes slovní odlišnosti věděli, co chtějí druzí říct a rozuměli si.

Dalším velmi častou formou partnerského soužití bylo nesezdané soužití (3 respondenti): „...*tak pro mě to je manželství a nemanželství* ...“ (Natálie).

Velmi zajímavou myšlenkou oponoval 1 student, který mezi formy partnerského soužití, uvedl vztah dvou lidí, který je buď otevřený novým známostem nebo uzavřený: „...*asi vztah otevřený a uzavřený*...“ (Karel). Partneři v uzavřeném vztahu jsou jen samy dva, jsou tu jen pro sebe a do svého vztahu nikoho dalšího nepustí.

Na myšlenku Karla navázala další studentka, že vztah otevřený bere jako nezávazný vztah: „*To mi přijde jako nezávazné scházení*.“ (Hana). Pod tímto pojmem si opravdu studující představují vztah dvou lidí, kteří se scházejí za účelem uspokojit své sexuální potřeby.

3 studující vnesli do diskuze další termín a to registrované partnerství: „...*tak mě napadlo manželství a registrované partnerství*...“ (Martina). Tento pojem reflektovali respondenti jako samozřejmost a shodli se na tom, že do typologie partnerských vztahů jednoznačně patří.

Do partnerských vztahů zařadil 1 studující i skupinu lidí, kteří žijí sami a bez partnera: „...já doplním k tomu co sem tady slyšel, pak může být ještě třeba singles, dejme tomu...“ (Jan). Ostatní studenti a studentky (6 respondentů) s pojmem singles nesouhlasili, nezařadili by tyto lidi do partnerského soužití: „To je ale člověk, který žije sám, nikoho nemá!“ (Ilona).

4.3.2 *Postoj k tradiční formě rodiny*

Postoje k tradiční rodině jsou ukázkou v jaké rodině studující na ZSF JU vyrůstali. Forma matka – otec – děti: „...tak mě napadne, že spolu žije otec a matka a mají spolu děti...“ (Martina), je stále převládající typ struktury současné rodiny dle diskutujících (5 respondentů).

Jedna respondentka pouze dodala, že rodiče by měli být v manželském vztahu, pokud mají děti: „...jsou v manželství, hlavně když mají dvě děti, jednoho kluka a jednu holku...“ (Ilona). Na tuto myšlenku padaly ohlasy, že v rodině nejsou pravidlem dvě děti, že jich může být více i méně: „...v té rodině může být víc dětí...“ (Hana) To vše záleží na rodičích, kolik budou mít dětí.

Další představou (1 respondent) pojmu tradiční forma rodiny byla představa rodiny založené na partnerském vztahu: „Ten vztah je založen opravdu na partnerské bázi, že se mezi sebou domlouvají, mají ty děti a jako by se je nesnaží úplně striktně vychovávat, ale snaží se spíš směřovat a usměrňovat.“ (Natálie).

Dle 1 studentky funguje tradiční rodina tak, že otec je hlavou rodiny a matka je právě ta pečovatelka a hospodyně, kde zastává veškeré domácí práce a muž do rodiny přináší finance, aby zabezpečil svou rodinu ekonomicky: „...většinou manžel je takovej ten co je tou hlavou rodiny a je živitelem a matka pečovatelka...“ (Lucie). Dále reflektovala tradiční rozdělení genderových rolí. Tradiční rodinu má spojenou s rozdělením genderových rolí. Muž bere jako samozřejmost, že je uvařeno, uklizeno a

vypráno a nebere na to ohledy: „...jako že to pro něj nic neznamená, že má uvařeno, umytou podlahu, má vypráno, prostě to berou jako automatické...“ (Lucie).

V diskuzi byli také zmiňováni prarodiče a další příbuzní. 1 studující by do tradiční formy zařadil babičku a dědečka: „...a třeba taky babička...“ (Hana). S touto definicí nesouhlasily 2 studující:

„To už není standard v České republice žít s prarodičem, mě vůbec prarodiče nenapadli.“ (Ilona),

„...to já žiju s prarodičem a taky mě to nenapadlo...“ (Martina).

4.3.3 Znalost funkcí rodiny

Funkce rodiny velmi dobře vyjmenovali, byly všem známé a velmi dobře je charakterizovali. Mezi funkce rodiny dle studujících (2 respondenti a 5 respondentek), patří funkce biologická či reprodukční, která je velmi důležitá aby lidstvo nevymřelo: „Tady je úkol zajistit aby generace pokračovala dál, tedy potomstvo.“ (Lucie).

Funkci ekonomickou viděli jako zabezpečení svých dětí z hlediska peněz: „Tak si na sebe nějak vydělávají, musí zaopatřit sebe a děti.“ (Ilona). Z ekonomického hlediska, stále vidí studující výhody, pokud jsou rodiče manželé: „...je stále ještě výhoda když jsou ještě manželství, můžou dostat nějaký ty půjčky, nebo co, výhody...“ (Ilona).

Lásku rodiče dětem dávají skrze funkci emocionální. Dle mého názoru je velmi důležité projevat ji dětem už od narození:

„...musí zajistit děti citově...“ (Karel),

„Taky navození pocitu jistoty a bezpečí, taky pocitu uznání.“ (Lucie).

Poslední funkcí dle studujících (2 respondenti a 5 respondentek) je funkce socializačně-výchovná. Její důležitost je především ve výchově dětí, uvedení svých dětí do společnosti a ukázání jim jak se ve společnosti mají chovat:

„...*uvést je do společnosti...*“ (Ilona),

„...*předání tradic z generace na generaci...*“ (Jan).

4.3.4 *Postoj k nesezdanému soužití*

Pokud tento styl života vyhovuje párům, kteří spolu žijí, nevidí diskutující (1 respondent) problém v tom, proč by tak neměly páry žít: „...*když jim to tak vyhovuje, ať si dělaj co chtěj, do toho jim nemá nikdo co povídat...*“ (Jan). 5 studujících uznává tento vztah pouze jako manželství na zkoušku. Důležité je aby se poznali, aby věděli, zda chtějí se svým partnerem uzavřít manželství: „...*tak by měli zůstat minimálně po tu dobu než jsou si jistí, než jestli se chtějí vzít nebo rozejít...*“ (Hana).

Jedna studentka v soužití dvou partnerů v jedné domácnosti, kteří nejsou manželé, však vidí morální selhání dvou lidí, kteří se snaží si něco předstírat a nalhávat: „...*protože necítěj tu morální vazbu tolik, si pak řeknou tak fajn sbalím se a odejdu, je to netrápí...*“ (Natálie). Pro ni je lepší uzavřít sňatek a budovat si svou domácnost společně jako manželé: „...*přeci jenom už je lepší to uzavřít před tím zákonem, je to takový víc zodpovědný ...*“ (Natálie). Vidí v tom tu jistotu, že se lidé budou snažit vztah v krizi zachránit. Společné soužití dvou lidí v jedné domácnosti aniž by byli manželé tolerovat dle jejích slov můžeme, ale nesouhlasí s tím: „...*můžeme to tolerovat, ale myslím si, že by to nemělo bejt...*“ (Natálie).

Dle názoru studujících (3 studentky) jsou tato partnerství výborná, když lidé nemají děti a zkouší spolu bydlet. Podle jejich mínění je to výhodou pro dnešní společnost, že je lidé za to neodsuzují a měli by toho využít: „...*je to fakt výhoda, když nemaj děti...*“ (Ilona). Dále dodávají, že pokud už partneři děti mají, je pro děti těžké, když se jejich rodiče jmenují každý jinak: „...*pokud už maj děti, tak je ta společnost*

nastavená tak, že si všímaj i toho, že když jdou děti do školy, tak jakto, že maminka a tatínek nejsou vzatý...“ (Ilona). U rozvedených lidí by byli opatrnější a věří, že pokud oba partneři mají z předešlých manželství nebo vztahů děti, bylo by lepší si život v jedné domácnosti nejdříve vyzkoušet a pak teprve uvažovat o svatbě: „...tak je třeba dobrý si vyzkoušet jak si ty děti sednou, takže zase bych se nehнала do svatby...“ (Hana).

Ztráta zodpovědnosti, to je hlavní příčinou dle diskutujících (2 studující), proč se dnes lidé nechtějí moc ženit či vdávat: „...ale není tam ta zodpovědnost, nebereme se s tím, že tu spolu chceme být...“ (Natálie). Pokud chybí zodpovědnost, tak lidé nemají zábrany se rozejít nebo rozvést a to i několikrát za život: „...no tak se rozvedeme no třikrát čtyřikrát no, dyť se nic neděje...“ (Natálie).

Manželství je dnes bráno spíše jako instituce a ne jako něco svatého, podle mínění 1 studentky, jako to bylo v dřívějších dobách: „...manželství je bráno jako instituce a ne jako nějaká svátost, jako to bejvalo dřív když bejvaly církevní sňatky, teď jsou státní a můžou se rozvádět jak chtěj...“ (Martina). Tento argument je dalším důvodem, proč dnes lidé nechtějí vstupovat do manželství a vše si nejdříve chtějí pořádně promyslet a ujistit se, že právě tento partner je vhodný: „...když ta současná doba je tak nastavená...“ (Lucie). Proto nejspíše spolu nejdříve žijí a pak vstoupí do manželství.

V současné společnosti jsou lidé stále připraveni na nějaké změny a stále častěji si nechávají možnost úniku z nějakého vztahu. Podle 2 respondentů lidé pořád čekají na lepší a lepší věci, přenášejí vyšší požadavky na své partnery, jsou na ně moc nároční: „...většina těch partnerů případně partnerek si nechávají nějaké zadní vrátka a pořád si zjišťují, zda třeba nepotkají v životě někoho jiného...“ (Karel). Tento fakt však odsuzuje. Zastává teorii, že pokud lidé spolu žijí nějaký čas a mají se rádi, tak by se měli vzít:

„...proč to nezapечатit prostě a plánovat tu rodinu a podobně, nač si pořád nechávat ty otevřené vrátka a říkat si, tak co když přijde někdo nový...“ (Karel),
„...pakliže je tam dlouholetá známost, tak proč ne ho uzavřít manželstvím...“ (Jan).

Manželství zdá se ztrácí svůj význam. Mnoho lidí pro 1 respondentku nemá ani ponětí, co manželství znamená a jaký má význam: „...lidi v dnešní době vůbec neví, co to manželství vůbec znamená, že se to fakt hodně degeneruje...“ (Ilona). Když vstoupí do manželství, netuší, že je to hodně o toleranci a s příchodem problémů nastává i rozvodové řízení: „...přijde první problém, bum ho a sou rozvedený, nedej bože maj dvě děti...“ (Ilona).

Další důvod, proč mnoho partnerů neuzavírá manželství, uvádějí studující (3 respondentky) jako nezralost člověka. Nejdříve musí psychicky vyzrát a pak může učinit vážnější rozhodnutí, jako je například vstup do manželství:

„...je to jako nezralost trošku, že člověk se nechce jako vzdát té svobody a přejít na tu odpovědnost...“ (Martina),
„...si myslím, že každému člověku k tomu musí dozrát svým způsobem jako k té svatbě...“ (Hana).

Lidé stále více oddalují tyto rozhodnutí na pozdější věk: „...počkám ještě chvíli do 30ti, pak teprve budu mít děti...“ (Martina). Dle mínění této studentky se jedná o sobeckost jednotlivých lidí.

4.3.5 Postoj k nutnosti narození dětí manželům

Postoj k narození dětí neoddaným rodičům víceméně prodiskutovali studující v předešlé otázce. Dal by se vypíchnout právě argument 1 studentky, že by lidé měli mít děti v manželství: „Měli by být spoji, je to ukázka i té zodpovědnosti a takové mentality těch rodičů.“ (Ilona).

Podle respondentů a respondentek (2 respondenti a 5 respondentek) je to pro děti lepší a i lehčí na pochopení, než když matka a otec budou mít každý jiné jméno. Ve školce pak mohou být středem pozornosti a mohou být zahlceni mnoha otázkami, proč se jeho matka jmenuje jinak než on a jeho otec: „...každý bude mít jiné jméno, tak je to divný...“ (Martina).

Pro výchovu dětí dle mínění 2 studentek není potřeba, aby rodiče byli oddáni. Důležité je, aby plnili správně funkce rodiny a dětem projevovali hlavně lásku, kterou děti velmi potřebují: „...ale na výchovu to vyloženě asi nemá vliv...“ (Martina).

4.3.6 Postoj k výchově jedním rodičem

Postoje k výchově dětí pouze jedním rodičem převládaly negativní (4 studujících): „...sem názoru, že horko těžko vychová...“ (Ilona).

1 studentka si nedokáže představit, že by jen jeden člověk dokázal vychovat sám například dvě děti a to ještě kluky: „Sama matka třeba s dvouma klukama, tak je nemusí zvládat!“ (Ilona). Je velmi pravděpodobné, že výchova jedním rodičem se na dětech podepíše a v dospělosti mohou nastat problémy v partnerském životě: „...pak až budou dospělý tak to na nich bude poznat že jim chyběl ten mužskej vzor...“ (Ilona). V některých případech mohou muži více zastávat ženskou roli: „Budou takový zženštilý, prostě nevydrží s žádnou babou.“ (Ilona).

Respondenti zdůraznili (3 studující), že ve výchově dětí je důležité, aby tam byly oba vzory, jak ženský tak mužský: „...hlavně v tom vývojovém stádiu musí nastoupit obě složky...“ (Natálie). I přesto, že se rodič velmi snaží zastat úlohu obou rodičů, vždy tam bude chybět něco, co může dítě dostat jen od toho druhého rodiče:

„...i když se snaží zastat oba vzory, nikdy to nebude stoprocentní...“ (Ilona).

„Napřed se dítě drží matky a pak jde k otcovi, ať je to holčička nebo chlapeček potřebuje s ním něco prožít.“ (Natálie).

S studentky se svěřily, že jejich partneři byli v dětství vychováváni pouze jedním rodičem: *„...muj přítel je vychováváný podstatě jenom matkou...“ (Martina).* Člověk mužského pohlaví, který byl vychováván matkou, umí všechny ženské práce jako je uvařit, vyprat či vyžehlit: *„...že je takovej, že dělá ženský věci...“ (Martina).* Tedy je velmi samostatný, ale na druhou stranu, neví, jak se má správně chovat otec k synovi či dceři: *„Bude to s ním těžký až budeme mít děti, tak on neví jak se chová otec.“ (Martina).*

Na druhou stranu objevují se vzory v širší rodině, které by dle respondentů a respondentek (2 studující) mohly jeden vzor rodiče nahradit. *„...ten mužském element v dědečkovi nebo tak, si myslím, že by se ten mužskej vzor dal najít tam...“ (Jan).* Velmi záleží na vztazích v rodině. Pokud je vše v pořádku, může se výchova povést i jednomu rodiči: *„Pokud ta rodina vcelku drží při sobě a ty chlapy tam jsou, tak by se to dalo zvládnout“ (Jan).*

Z diskuze vyplynula otázka, zda to má těžší matka, která sama vychovává děti nebo otec. Všichni zúčastnění (2 respondenti a 5 respondentek) se shodli, že otec to má těžší. Důvodem uvedli, že pro matku je přirozené vychovávat děti, ale otec se tomu musí naučit: *„...ta matka vychovává od přírody...“ (Lucie).* Velmi důležité je také pohlaví dětí. Pokud otec vychovává dceru či dcery má to ztížené: *„Pokud chlap vychovává holčičky tak to má těžší než když vychovává kluka.“ (Hana)* Právě dcery potřebují objetí, které někteří otcové neumějí dát:

„...ty tatínci to neumí udělat tak jako maminka, takový to mazlení, že chlap je v tomhle takovej nejistej...“ (Ilona).

4.3.7 *Postoj k dětem narozených mimo manželství*

V dnešní době je manželství dle studentů a studentek (2 respondenti a 5 respondentek) hlavně o zodpovědnosti rodičů vůči dětem. Člověk je dnes moc uspěchaný a neuvědomuje si, že čas rychle utíká: „...*když tikaj biologický hodiny...*“ (Jan), uvědomí si to právě až v letech, které nejsou úplně příznivé pro porod svých prvních dětí: „*Taky hodně starších lidí, který nesehnaly toho chlapa do určitého věku, tak jdou na jeden úlet, aby si uhnaly dítě. Aby si splnily ten svůj sen.*“ (Hana).

V dobách dřívějších, za našich babiček, byla ostuda mít děti a nebýt oddán či nemít partnera: „...*bylo takový tabu, ostuda, když se mělo dítě narodit a ty rodiče nebyli svoji...*“ (Lucie). Dnes je všemu jinak, je to dle 1 studentky normální, vést takový život: „*Dneska se to bere tak už normálně.*“ (Lucie).

S tím souvisí dle 1 studentky i problematika svobodných matek, které nechtějí partnera, pouze jen děti: „...*ony si ty baby řeknou, že budou samy jen s tím děčkem...*“ (Ilona). Podle mínění této respondenty je osamocené rodičovství trendem této doby.

Díky finanční krizi dnes lidé nemají dostatek peněz na vysněnou svatbu a tak ji stále odkládají, i přes to, že už mají děti. S touto teorií souhlasí 1 studentka. Svatba není už tou hlavní složkou v rodině, nejdůležitější jsou děti a díky tomu, že společnost dovoluje tyto fenomény, se rodí mnoho dětí mimo manželství: „*Manželství nechávaj až úplně na konec, naposled, asi je pro ně důležitější nejdřív založit rodinu.*“ (Lucie).

S tímto postoje nesouhlasili 2 studující. Oponovali myšlenkami, že pokud jsou zodpovědní vůči dětem, můžou svatbu udělat malou na radnici se dvěma svědky: „*Svatbu můžeš mít s dvěma svědkama na radnici!*“ (Karel).

Jedním důvodem, proč se rodí děti mimo manželství je podle 2 studujících onemocnění jednoho z partnerů, kdy jim doktor oznámí, že pokud chtějí mít děti, je ta

nejlepší doba: „Mám kamarádku, která má Cronovu chorobu a teď jí doktor řek, že pokud někdy děti tak teď.“ (Ilona). S partnerem se domluví, že to zkusí a pokud se to povede, mají jiné starosti než vstoupit do manželství. Svatba může přijít časem: „Tak se s partnerem domluvili, práskli do toho, a teďka se berou když holčičce bude rok. A bylo to taky narychlo.“ (Ilona).

4.3.8 Postoj k singles

„Když se řekne singles, tak si představím člověka 35 let starýho, věnuje se kariéře a má kolem sebe okruh dobrých přátel, že ty vztahy nahrazují ty přátelé.“ (Ilona).

Singles by studující (2 respondeti a 5 respondentek) rozdělili na chtěnou formu a nechtěnou formu. Někteří lidé musejí natolik pracovat a uživit se, že nemají čas navazovat vztah s nějakým partnerem: „...ta práce mu to neumožňuje být vnějakým vztahu...“ (Karel). Člověk, který pracuje třináct nebo čtrnáct hodin denně v rodinné firmě a hodně času stráví na služebních cestách, je pak rád, když přijde domu a odpočívá: „...lidi hodně pracujou, někdo má třeba dvě práce, mají málo času, přijdou z práce a jsou rádi, že si odpočinou...“ (Hana).

Dalšími nechtěnými singles dle 3 studujících jsou muži, kteří žijí u svých rodičů i přesto, že dosahují vysokého věku čtyřiceti nebo padesáti let. Tito lidé se neumějí seznamovat, nevědí jak na to: „Neuměj se o sebe postarat, jako vysloveně mamánci, nejsou schopný sehnat si vztah, udržet si dívku.“ (Hana). Nebo jsou zklamáni z předešlého vztahu a nedokáží se seznámit.

Lidé, kteří chtějí být singles jsou podle (3 respondentů) kariéristi, kteří raději pracují než by doma trávili čas se svým partnerem: „Jsou to takový ti kariéristi, kteří se prostě věnují něčemu jinému, maj jiný zájmy, jako nepotřebujou toho blízkého člověka.“ (Ilona).

Jedním z důvodů proč to tak je že jsou lidé sami, je podle mínění 4 studentů a studentek dnešní hodně velká uspěchanost společnosti, kdy se lidé nestíhají seznamovat, nemohou využívat diskoték, protože by zde našli pouze mladou generaci a do zakouřených hospod, kde jsou sami opilí lidé se jim nechce: „*Tak ted' na diskotékách by našli hlavně samý patnáctky.*“ (Lucie). Raději využívají sociální sítě na internetu k seznamování, které bývá velmi málo efektivní: „*Hodně se lidi snaží seznámit přes internet, i z toho důvodu, že jsou večer tak utahaný.*“ (Jan).

Dalším důvod uvedla 1 studentka, tito jedinci mívají na druhého partnera příliš vysoké nároky a tím mají problém si někoho najít nebo i udržet: „*...nebo maj vysoký nároky na partnera...*“ (Martina).

4.3.9 Postoj k registrovanému partnerství

Registrované partnerství je dle 7 studujících manželství pro homosexuální páry. Všechny 7 studujících jsou pro registrované partnerství a tvrdí, že záleží hodně na mentalitě a vyspělosti národa a jeho vlády, když schválí:

„*Že sme dali možnost tim homosexuálům uzavřít manželství je vážně supr.*“
(Ilona),

„*Je vidět, že ta společnost, která to schvalovala, že je mentalitou úplně jinde.*“
(Natálie).

Dle mínění 7 studujících mnoho mladých i starších lidí v České republice odsuzuje homosexuální páry. Je to tím, že člověk když potká takový pár, představí si právě jejich sexuální život a nekoukají na ně jako na milující se pár:

„*Plno lidí s tím nesouhlasí, jak mladejch tak i starších.*“ (Martina),

„*...spousta lidí nesnáší gey, ale vůbec je nezná...*“ (Hana).

Více naše společnost snese pohled na dvě ženy než na dva muže: „*Dvě ženský jsou pro společnost přijatelnější než dva chlapy.*“ (Jan).

Tři z diskutujících mají hodně homosexuálních přátel: „...já znám hrozně moc takových lidí...“ (Lucie) a souhlasí s tím, že pokud chtějí, mají svého partnera rádi, tak proč by nemohli uzavřít se svým partnerem manželství. Nemusejí se schovávat doma: „Alespoň to nemusí tutlat!“ (Ilona).

Hlavně z ekonomického hlediska podle 1 studentky je to pro homosexuály výhodné. Pokud by jeden z nich umřel, druhý by nemohl nabýt dědického práva: „Co když mu jeden partner umře a vlatně nemá možnost po něm dědit.“ (Martina).

V dřívějších dobách se za tento typ partnerství upalovalo a ukamenovalo podle mínění 3 studujících. Dnes to společnost toleruje, je v pořádku, že toho homosexuální partneři využívají: „...dřív to ta společnost nepřijímala, dneska se přijímá tak proč ne...“ (Lucie).

4.3.10 Vlastní uspořádání partnerského života

Všichni studující (2 studenti a 5 studentek) zastávají názor, že nejdříve člověk musí potkat partnera, který jim bude vyhovovat po stránce duševní i fyzické a nějakou dobu spolu budou budovat vztah:

„Já dávám přirozený průběh svému vztahu s partnerem.“ (Ilona),

„Já si představuju určitě nějakou dobu s partnerem chodit...“ (Lucie).

Nějaký čas zkusit žít s partnerem v jedné domácnosti: „...pak si vyzkoušet chvílku žít...“ (Lucie), a pokud to bude oběma vyhovovat, chtějí vstoupit s partnerem do svazku manželského: „...tak bych chtěla uzavřít manželství...“ (Natálie).

Pouze 3 studentky si prožily první fázi budování vztahu a teď prožívají druhou fázi bydlení se svými partnery v jedné domácnosti. Pouze 1 studentka by se chtěla už vdávat a pak mít 4 děti: „Já bych se vdávala hnedka a chci mít hodně dětí.“ (Martina). Druhá studentka také plánuje rodinu, ale nejdříve za 2 roky a děti až za 3 roky: „A

chtěla bych se tak za dva roky vdávat. A typuju tak do třech let by byla rodina.“ (Hana).
Třetí studentka uvedla, že žít s partnerem není nic lehkého a manželství zatím neplánuje, to až časem. Představa její rodiny je právě ta tradiční forma: „ *A chtěla bych tu tradiční formu rodiny.*“ (Lucie).

2 studující uvedli, že vše se bude vyvíjet podle financí, až budou mít patřičný obnos peněz, nevidí problém proč by nevstoupili do manželství: „...*soužití s ženou v uzavřeném manželství a chci vychovat děti. Všechno se bude vyvíjet podle financí...*“ (Karel).

5. DISKUZE

Cílem mé bakalářské práce bylo identifikovat a popsat postoje studentů a studentek ZSF JU k tradiční formě rodiny a jiným uspořádáním partnerského života.

Východiskem zpracované problematiky byl pojem tradiční forma rodiny, kdy Coleman popisuje rodinu jako skupinu lidí spojených manželstvím, rodovým původem nebo osvojením, kteří spolu žijí ve společné domácnosti (Coleman, 2006). Tato definice je však jedna z mnohých a každý člověk si pod pojmem rodina představí úplně něco jiného. V tradičním modelu rodiny jsem z výsledků výzkumu vyzorovala, že studující na ZSF JU si pod pojetím rodiny představují hlavně ten základ a to matku, otce a jejich děti. S tímto argumentem souhlasím, i já vidím v tradičním pojetí rodiny matku, která se stará hlavně o domácnost, otce finančně zabezpečujícího celou rodinu a jejich dvě děti. V obou dvou skupinách se našli studenti či studentky, kteří by do tradiční formy rodiny zahrnuli i prarodiče. Možným důvodem je soužití vlastní rodiny s prarodiči, i přes ten fakt, že některé studentky uvedly, že s prarodiči žijí a tato myšlenka je nenapadla.

S rodinou úzce souvisí i manželství. Dle Sekota je manželství společensky normalizovaný vztah, ve kterém dochází k přetváření čistě osobní citové zangažovanosti k trvalému přizpůsobování a spolupráci při realizaci úkolů manželství. Míra jeho soudržnosti odráží vzájemnou lásku partnerů, pocit závazků vůči partnerovi nebo také dětem, společnou snahu o společenský postup, kariéru, domácnost, hospodářství, péči o děti a také snahu splnit očekávání příbuzných a společnosti (Sekot, 2006). V manželství vidí druhá diskutující skupina zodpovědnost vůči dětem, kde se má dítě narodit v manželství a ne mimo, proto jsou děti jedním z hlavních důvodů, proč lidé vstupují do manželství. Napadá mě jeden důvod, proč to tak je. Studující v druhé skupinové diskusi mají zřejmě ve své rodině zakotvenou představu o rodině a manželství. I v mé rodině mi od mého dětství rodiče říkali, jak se má muž chovat k ženě, že nejlepší je, když jsou matka s otcem spolu. Moji rodiče měli děti až po svatbě, jako i rodiče studujících v druhé skupině, tím je možná také udávám směr jejich postojů.

Dle výsledků výzkumu Hatákové je pro výchovu dítěte manželství také lepším prostředím a tudíž jsou právě děti tím hlavním motivem pro sňatek (Hatáková, 2010). V tomto ohledu se výsledky výzkumu shodují. S tímto faktem se shoduje i výzkum Sociologického ústavu akademie věd České republiky, kde lidé uváděli, že nejčastějším důvodem pro vstup do manželství bylo očekávání potomka (Sociologický ústav AV ČR, 2010).

Z výsledků výzkumu mohu říci, že manželství je stále základem budování rodiny. Všichni studující preferují život v manželství. Zjistila jsem, že chtějí nejdříve vstoupit do manželství a po té založit rodinu. Otázkou je, zda by své postoje nezměnili, až by do manželství vstoupili, protože představy a realizace jsou dle mého názoru velmi rozlišné.

Jedinou cestou k manželství však dosáhnou skrze nesezdané soužití, které definoval Mucha jako soužití muže a ženy mimo manželství (Mucha, 2007). Dnes se mladí lidé nehrnou do svazku manželského, potřebují si svého partnera či partnerku nejdříve „vyzkoušet“, zda bude dobrým partnerem nebo partnerkou v chodu domácnosti a následně manželem nebo manželkou, proto v mnoha případech zvolí nesezdané soužití, kde spolu obývají nějaký čas společnou domácnost. V mnoha případech jako i v mém, si studující chtějí být jisti, že si vybrali toho „pravého“ partnera. V tomto ohledu jsem mnohdy ovlivňována svou matkou, kdy se mi ptá, pokud mám nějakého partnera, zda je to ten „pravý“, zda si dokáží představit život s ním. Vždy když zazní tato otázka, ptám se sama sebe, jestli on je vážně ten pravý. Ovlivňování rodinou je další možný důvod, proč si mladí lidé nechávají zadní cestu otevřenou.

Tímto bych zodpověděla první výzkumnou otázku a to **„Jakou formu soužití preferují studenti a studentky ZSF JU?“**. Studující na ZSF JU preferují manželství, ke kterému dojdou skrze nesezdané soužití. S tímto faktem souhlasí i výsledky výzkumu Hatákové na PF JU kde uvedla, že někteří lidé žijící „na hromádce“ jsou mnohdy řazeni do špatné skupiny, jelikož manželství a sňatek neodmítají trvale, pouze jej prozatím odkládají. Respondenti si jsou tohoto faktu vědomi a chápou tento trend nesezdaných soužití jako jakousi zkoušku na budoucí manželství (Hatáková, 2010). Ve výzkumu Valvodové z roku 2010 na ZSF JU také vyšlo, že nejvíce studenti

a studentky ZSF JU upřednostňují nesezdané soužití před uzavřením manželství (Valvodová, 2010).

S ohledem na výsledky se k této výzkumné otázce vztahuje následující hypotéza:

H₁: „*Studující na ZSF JU preferují život v manželství, jemuž předchází neseznané soužití se svým partnerem.*“

Nesezdané soužití je jednou z forem alternativ k manželství a rodině. Další alternativou je pojem singles. Tento pojem velmi dobře charakterizovali Smejkal s Bachrachovou, kde uvedli, že singles je pravděpodobně nejzřetelnější a nejvyhraněnější projev individualizace ve sféře rodinného a partnerského života. Jsou to lidé žijící sami nebo ve volném vztahu, který se liší různou mírou semknutosti či otevřenosti. V užším pojetí jsou tak chápáni lidé především produktivního věku, kteří nejen, že jsou svobodní, ale nemají ani dlouhodobý partnerský vztah druh – družka a nemají o něj zájem (Smejkal, 2008). Dle studujících z obou skupin člověk, který patří mezi singles, bydlí sám, nemá žádné závažné vztahy, má okruh svých blízkých přátel, kteří mu nahrazují právě ten vztah s partnerem. Z výsledků výzkumu je patrné, že si singles chtějí dokázat, že dokáží být samostatní, že nejsou závislí na jiné osobě. Nepotřebují bydlet s partnerem, protože si na nájem bytu vydělají sami. Dalším faktem, proč jsou singles sami, je ten, že někteří se nechtějí sexuálně vázat pouze na jednu partnerku či partnera. Proto singles nechtějí udržovat dlouhodobé vztahy, volný vztah v polygamií bez manželství jim vyhovuje.

Podle výpovědí studujících z obou skupin by se singles dali rozdělit do několika skupin. První skupinou by byli singles, kteří nechtějí žádný vztah. Druhou skupinou by byli singles, kteří se scházejí s několika partnery či partnerkami. Další skupina singles je založena na základě intimního styku pouze s jedním partnerem nebo partnerkou. Poslední skupinou by byli singles, kteří být singles nechtějí, bohužel o ně nikdo nemá zájem. Smejkal s Bachrachovou rozdělili singles také do několika skupin. První skupinu nazvali *free-floating unattached*, kde singles jsou bez závazků a podstupují náhodné schůzky. Tuto skupinu uvedli jako nejčastější. Druhá skupina *open-coupled*

relationship, což znamená otevřený vztah. Je to relativně stálý vztah, který ale může zahrnout další sexuální a romantické vztahy. Další skupinou je *close-couple relationship*, neboli uzavřený vztah, kde pouze dva lidé uspokojují své sexuální a romantické potřeby. Čtvrtou skupinou jsou singles v jedné domácnosti, kde jde o dohodu o společné domácnosti. Poslední skupinou je *accommodationalist*, což v překladu znamená dočasný nebo permanentní „život solitéra“, který zahrnuje často starší osoby (Smejkal, 2008). Pokud srovnáme rozdělení skupiny singles dle studujících s rozdělením Smejkala s Bachrachovou, uvidíme jisté shody. Z tohoto rozdělení uvažují, že studující mají někteří znalosti o singles z hodiny sociologie či ze současných negativních trendů ve vývoji české rodiny.

Všichni zúčastnění nevidí problém v tomto způsobu života, každý má možnost zvolit si cestu, po které půjde. Singles jsou už součástí dnešní společnosti, nikdo je za tento způsob života nezavrhne. Pokud takovýto způsob života preferují, proč tak neprožít svůj život.

Druhou výzkumnou otázkou je „**Jaké postoje mají studenti a studentky ZSF JU k alternativám k manželství a rodině?**“. Z výsledků výzkumu vyšlo, že studující nemají záporné postoje k jinému uspořádání partnerského života. Některý způsob jako je nesezdané soužití dokonce preferují jako velmi dobrý způsob, kde si mohou vyzkoušet soužití s partnerem před svatbou. Tento trend současné společnosti jsem uvedla výše.

Další alternativou k manželství a rodině je registrované partnerství. Registrované partnerství podle Zákona o registrovaném partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem o registrovaném partnerství (Zákon č. 115/2006 Sb.). O registrovaném partnerství by se mohlo diskutovat hodiny. Někteří lidé jsou proti, jiní zas pro. K této formě partnerství mají všichni studující na ZSF JU velmi kladný vztah. Nevidí žádný problém v tom, aby lidé stejného pohlaví si nemohli projevit city a veřejně před oltářem si slíbit věrnost. Z postojů studujících mi vyplynulo, že jsou to pouze jejich názory, které nejsou podloženy odbornou literaturou či poznatků z hodiny sociologie a jiných předmětů. Je to možná tím, že registrované partnerství není tak častým partnerským vztahem jako je rodina, nesezdané soužití nebo

singles a k této problematice je málo studijního materiálu či odborné literatury. I já jsem měla problémy při hledání literatury k tomuto druhu partnerství. Ve výzkumu Caletkové vyšlo, že veřejnost má o registrovaném partnerství pouze částečné informace, protože se o tuto problematiku zajímá pouze příležitostně, například při diskutování tohoto partnerství v médiích (Caletková, 2008). Většina názorů studujících je pravděpodobně také podložena médii.

S ohledem na výsledky se k této výzkumné otázce vztahuje následující hypotéza:

H₂: „Studující na ZSF JU mají kladný postoj k alternativám k manželství a rodině, sami však preferují manželství.“

„Jaké postoje mají studenti a studentky ZSF JU k fenoménům současné rodiny?“ je třetí výzkumnou otázkou. K současným trendům a fenoménům rodiny patří narození dětí do rodiny, kde jeho rodiče nejsou oddáni. Dle Českého statistického úřadu lze v posledních 15 letech v demografickém vývoji sledovat zvyšující se počet dětí rodících se mimo manželství (viz příloha č.2) (Český statistický úřad, 2009). Studující s tímto faktem souhlasí. Je to velký trend v dnešní době a společnost je za to, že nejsou manželé neodsouzí. Důležité je, aby se o dítě správně starali, zajistili mu všechny důležité funkce, které má funkční rodina mít. Důvodem, proč to tak je, lidé si nepotřebují dokazovat lásku skrze oddávací listy. Pokud se milují, nepotřebují být oddáni, důležité jsou projevy lásky. Znáám několik partnerů, kteří mají děti a na svatbu nepomýšlejí. Když jsem se zeptala, proč se nechtějí vzít, odpověděli, že to pro ně není důležité, rádi se mají i bez oddacího listu. Jen mi přijde divné, že se jejich dcera má příjmení pouze po otci. S tím bych já nesouhlasila.

Ve výsledcích výzkumu Hatákové naopak vyšlo, že uzavření manželství je právě oficiálním krokem, kterým partneři dávají společnosti a lidem okolo sebe najevo, že k sobě patří. (Hatáková, 2010). Dalším důvodem, proč se děti rodí mimo manželství je také možnost, že muži i přes ten fakt, že jsou ženatí, někdy odběhnou za jinou ženou. V některých případech se pak těmto párům narodí nemanželské dítě. Je velmi pravděpodobné, že tyto postoje vycházejí z vlastních zkušeností nebo ze zkušeností

přátel či širšího příbuzenstva studujících. Postoje studujících ze ZSF JU mají také základy v učivu sociologie.

Dalším fenoménem, který byl v diskuzi rozebrán, byla výchova dětí jedním rodičem. Dle Matouška je osamocený rodič na rozdíl od plných rodin častěji ohrožen nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přiměřenému bydlení, sociální izolací či sociálním vyloučením. A zdůrazňuje, že osamocené rodičovství přináší vážný a mnohdy podceňovaný společenský problém. (Matoušek, 2005). Matoušek dále uvádí, že ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti a čas věnovaný výchově a péči dětem je pro osamocenou matku velkou zátěží. V některých případech nedokáže naplnit potřeby svých dětí, jak by si přála, což může snižovat její sebedůvěru a vést k pocitům beznaděje. Chybějícím otcem v rodině přichází jak chlapec, tak děvče o potřebný vzor mužské role (Matoušek, 2005). Právě již Matouškem zmíněný potřebný vzor druhého rodiče je i dle studujících velkým problémem v rodině, kde chybí jeden z rodičů. Na druhou stranu, z výsledků výzkumu mohu říci, že druhý vzor rodiče může nahradit někdo z rodiny, jako je například prarodič, strýc či teta. I přes tuto možnost studující uvedli, že nikdo nemůže stoprocentně nahradit roli otce či matky. S tímto argumentem plně souhlasím. Proto jsou pro narození dětí oddaným rodičům, kde nechybí vzor ani matky ani otce, za předpokladu, že rodina správně funguje.

Nastala však otázka, zda má výchovu jednodušší osamocená matka nebo osamocený otec. Dle mého názoru i názoru studujících má ztíženou úlohu ve výchově osamocený otec. Důležitost hraje i pohlaví dětí. Pokud otec vychovává dceru má to ztížené, protože právě dcery potřebují hodně obětí a projevování lásky, které v některých případech otcové neumějí svým dětem projevovat. Dle Matouška se osamocení otcové potýkají se stejnými problémy jako matky, zejména pak se skloubením nároků práce a péče o děti. Otec po rozpadu rodiny může mít potíže při zvládnutí pocitů bolesti a hněvu. Často se pak stane, že nedovolí kontakt matky s dítětem. Považuje totiž touhu dítěte po matce za zavržení své vlastní osoby (Matoušek, 2005).

Na druhou stranu jsou však rodiny, kde jsou oba vzory a přesto jsou děti vychovávány pouze jedním rodičem. Jedná se o takzvané víkendové manželství. Dle

Venglářové znamená víkendové manželství, když je většinou žena doma s dětmi, zvláště pokud jsou malé, a muž dojíždí například za prací. Manželství na dálku zdaleka není nic nového. Muži odjakživa odcházeli za prací a povinná vojenská služba se týkala i otců od rodin. (Venglářová, 2008). Studující souhlasí s touto definicí a uvedli, jako nejčastější příklad rodiny, kde muž pracuje jako řidič kamionu a žena je doma s dětmi. V tomto případě nevidí chybějící vzor otce, i přes tu skutečnost, že pobývá s dětmi velmi málo času.

Myslím si, že jsou i rodiny, kde jsou oba rodiče a přesto je dítěti dáván špatný vzor jednoho či obou rodičů. Moje kamarádka od narození vyrůstala v rodině kuřáků, byla zde tedy velká pravděpodobnost, že také brzy začne s kouřením. A také se tak stalo. V jedenácti letech začala kouřit. Na otázku proč nepřestane, řekla, že doma všichni kouří a bylo by to pro ní těžké přestat, že se o to ani nebude pokoušet.

Z výsledků výzkumu vyšlo, že studující nemají příliš kladný vztah k fenoménům rodiny dnešní společnosti. Stále zastávají názor, že děti by se měly rodit rodičům, kteří jsou ve svazku manželském. Domnívám se, že tento postoj opět vyjadřuje výchova vlastní rodiny a zkušenosti některých studujících, kteří vyrůstali nebo někdo jim blízký pouze s jedním rodičem.

S ohledem na výsledky se k této výzkumné otázce vztahuje následující hypotéza:

H₃: „Studující na ZSF JU zastávají názor, že se děti mají narodit oddaným rodičům.“

Poslední výzkumná otázka zní **„Vykazují postoje k formám partnerských vztahů společné znaky v souvislosti se studovaným oborem?“**. V případě této výzkumné otázky je pravděpodobné velké zkreslení, protože odpovědi studujících nejdou do takové hloubky, abych mohla vyzorovat nějaké rozdílnosti v postojích s ohledem na studovaný obor. Při samovýběru studujících výzkumný tým tvořili pouze dva muži. Jedním z důvodů, proč to tak je, je možné právě menší obsazení studentů na ZSF JU než studentek. Dalším faktem je, že se o tento výzkum zajímal spíše obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory (RPBP) než

ostatní obory ZSF JU, kde také studují převážně ženy. Obor RPBP je tedy nejvíce zastoupeným oborem ve výzkumu této bakalářské práce. Další zastoupeným oborem byla Speciální pedagogika - vychovatelství, kde se zúčastnili dva studující a posledním oborem byla všeobecná sestra zastoupená jednou studentkou.

V odpovědích studentů bylo patrné, že se ve svém studijním oboru zabývali předměty jako sociální patologie, sociologie a psychologie. Pro studující oboru RPBP bylo téma rodina a alternativy k manželství a rodině známy z hodin sociologie a pro část z tohoto oboru také z volitelného předmětu současné negativní trendy ve vývoji české rodiny či sociologie rodiny. Proto tito studující měli své postoje a názory podložené odbornou literaturou z předmětu sociologie. Je možné, že díky těmto znalostem došli studující oboru RPBP ke stejným myšlenkám ohledně partnerských vztahů, rodiny a alternativám k manželství a rodině.

Studující z oboru speciální pedagogika – vychovatelství také prošli hodinami sociologie, kde se sociologie rodiny probírá. Své názory měli tedy také podloženy. Z velké části se shodovali se studujícími z oboru RPBP, především při diskuzi o tradiční formě rodiny, nesezdaném soužití a singles.

Z oboru všeobecná sestra se výzkumu zúčastnila pouze jedna studentka. Z odpovědí bylo patrné, že se nejdříve chtěla ujistit, zda správně chápe otázku. Nechala nejdříve mluvit ostatní studenty a až si byla jista, že správně rozumí, přidala se do diskuze. Při otázce „*Co pro vás znamená pojem singls, co stojí za současným trendem singlovství?*“ se přiznala, že si není jista, zda tomuto pojmu zcela rozumí, ale charakteristika tohoto pojmu ji nedělala problémy. Zpětně mi sdělila, že sociologii rodiny neměla, pouze sociologii ve zdravotnictví. Tento fakt však nebránil studentce zapojit se do diskuze a plnohodnotně rozebírat fenomény a trendy současné společnosti. Protože o danou problematiku má zájem, podložila své postoje odbornými články a vlastními zkušenostmi.

S ohledem na výsledky se k této výzkumné otázce vztahuje následující hypotéza:

H₄: „*V souvislosti se studovaným oborem vykazují postoje studujících společné znaky k formám partnerských vztahů.*“

6. ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byly postoje k rodině a alternativám k rodině a manželství z pohledu současných studentů a studentek na ZSF JU. Práce se také věnuje současným fenoménům rodiny. Postoje studujících k dané problematice byly zjištěny na základě metody focus group.

Hlavními cíly bylo zjistit, zda studenti preferují život v manželství nebo v jiné formě partnerského vztahu, jaké postoje mají k alternativám k manželství a rodině. Zda si uvědomují současné fenomény české rodiny a jaké postoje k těmto trendům zastávají. Dalším cílem bylo zjistit, jestli vykazují postoje k formám partnerských vztahů společné znaky v souvislosti se studovaným oborem.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že současní studující na ZSF JU preferují život v manželství, které partnerům dává pocit jistoty a bezpečí. V manželství také vidí velkou zodpovědnost vůči dětem. Pro většinu studujících je důležité, aby se děti narodily do manželství.

Nejdříve než se rozhodnou pro manželství, využijí však nesezdaného soužití, které vidí jako manželství na zkoušku. Potřebují si nejdříve ujistit, že ve společné domácnosti bude vše v pořádku a po té mohou vstoupit do svazku manželského. Kladné postoje vycházející z výsledků výzkumu mají studující k právě již zmiňovanému nesezdanému soužití, ale také singles a registrované partnerství. V dnešní době je studujícími zastáván názor, že každý člověk má právo na volbu, jak svůj život prožije.

Postoj k výchově jedním rodičem není kladný. Pokud rodič vychovává sám děti, bude vždy dětem chybět vzor druhého pohlaví. Pokud druhý vzor nahradí někdo z rodiny, výchova přesto nikdy nebude stoprocentní, jako v případě výchovy obou rodičů.

Pokud se narodí děti rodičům, kteří nejsou oddáni, nevidí studující ZSF JU problém ve výchově, ale zastávají názor, že by se děti měly rodit rodičům, kteří jsou manželé. V dnešní době je manželství dle studujících hlavně o zodpovědnosti vůči dětem.

Jedním z praktických využití práce je zmapování informovanosti studentů ZSF JU o problematice alternativních forem rodiny a partnerského soužití, vycházející z výuky na ZSF JU (sociologie) či poznatků z jiných zdrojů. Práce tak může přispět ke zkvalitnění výuky. Přínosný by byl výzkum se stejnými studujícími ZSF JU po určité době, zda stále trvají na svých postojích či nikoliv. Na základě porovnání s výzkumy z minulého roku, které vedly studující ze ZSF JU a PF JU, lze vidět rozdílné i souhlasné postoje se studujícími. Tuto bakalářskou práci mohou využít studenti a studentky především k porovnání výsledků, údajů či postojů studentů ZSF JU pro jejich kvalifikační práce.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ATTL, K. K některým otázkám rodiny z právního hlediska. *Kontakt*, 2010. 10. ročník, číslo 2, s. 159-169. ISSN 1212-4117.

BENEŠOVÁ, H. *Vikendová manželství* [online]. 18.5.2009 [cit. 2010-12-14]. Dostupné z: http://relax.lidovky.cz/vikendove-manzelstvi-0ud-vztahy.asp?c=A090518_154146_ln_zabava_glu.

BLECHVÁ, Z. *Partnerské vztahy v dnešní době aneb jak spolu žít*. 2.vyd. Nakladatelství Zdeňka Blechová, 2007. 155 s. ISBN 978-80-904007-9-5.

CALETKOVÁ, D. *Názory české společnosti na registrované partnerství*. Bakalářské práce, Benešová, V., České Budějovice: ZSF JU, 2008.

COLEMAN, J.W., KERBO, H.R. *Social problems*. 9. vyd. New Jersey: Pearson, 2006, 582 s. ISBN 0-13-154053-X.

ČERNÁ, P. *Iustin Infantubus – spravedlnost dětem* [online]. 26.7.2000 [cit. 2010-10-24]. Dostupné z: <http://www.iustin.cz/art.asp?art=30> 24.10.2010>.

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Roste počet singl domácností* [online]. 9.8.2010 [cit. 2010-12-13]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/roste-pocet-single-domacnosti-v-praze-se-blizi-ke-40-/513541&id_seznam=355.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Děti narozených mimo manželství stále přibývá [online]. 5.5. 2009 [cit. 2011-04-22]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/deti_narozenyh_mimo_manzelstvi_s_tale_pribyva.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti* [online]. 6.1.2009 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z:

<[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/230032104E/\\$File/14150801.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/230032104E/$File/14150801.pdf)>.

DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 279 s. ISBN 80-7169-254-9.

GJURIČOVÁ, Š.- KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: systematické a narativní přístupy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 184 s. ISBN 80-4247-0415-3.

HAMPLOVÁ, D. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním* [online]. 2003 [cit. 2011-04-01]. Dostupné z: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/198_03-4%20text%20pro%20tisk.pdf>.

HAŇKOVÁ, L. Singls: takhle to chtěli, nebo jen zůstali na ocet? *Psychologie dnes*, 2010, 16. ročník, číslo 9, s.18-19. ISSN 1212-9607.

HATÁKOVÁ, L. *Proměny současné české rodiny, aneb, mezi manželstvím a psí knížkou*. Bakalářská práce, Sedláková, R., České Budějovice: PF JU, 2010.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HRUŠÁKOVÁ, M. - KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006. 400 s. ISBN 80-7239-192-5.

JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 231 s. ISBN 80-7178-749-3.

KARSTEN, H. *Ženy – muži*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006, 183 s. ISBN 80-7367-145-X.

KLÍMA, J. et al. *Pediatric*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o., 2003. 320 s. ISBN 80-86432-38-6.

KOCOURKOVÁ, J. – RABUŠIČ, L. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha: Univerzita Kalova v Praze, 2006. 158 s. ISBN 80-86561-93-3.

KODYMOVÁ, P. – KOLÁČKOVÁ, J. – MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

KOZLOVÁ, L. – TOMANOVÁ, N. *Dobrovolné mateřství bez partnera* [online] 16. 01. 2006 [cit. 2010-11-01]. Dostupné z: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2006011603>>.

KRAMULOVÁ, D. Česká rodina 21. století. *Psychologie dnes*, 2010. 16. ročník, číslo 10, s. 32-33. ISSN 1212-9607.

LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

LEVICKÁ, J. a kol. *Sociální práce s rodinou*. 1. vyd. Trnava: Mosty, 2004, 177 s. ISBN 80-89074-93-6.

MATOUŠEK, O. - KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

MAZUROVÁ, D. *Tiskali - Vztahy jsou tvrdou školou života* [online] [cit. 2010-10-25]. Dostupné z: <http://tiscali.cz/wome/wome_center_030618.611605.html>.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MLČOCH, Z. *Je lepší manželství nebo vztah bez sňatku?* [online]. 15.6.2010 [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <http://www.zbynekmlcoch.cz/info/ruzne/je_lepsi_manzelstvi_nebo_vztah_bez_snatku.html>.

MLČOCH, Z. *Co muž a žena od vztahu očekává? Jak se cítit v partnerském vztahu dobře?* [online]. 27.1.2009 [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <http://www.zbynekmlcoch.cz/info/pro_dobry_vztah/co_muz_a_zena_od_vztahu_ockava_jak_se_citit_v_partnerskem_vztahu_dobre.html>.

MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002. 208 s. ISBN 80-7178-624-1.

MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Slon, 2008. 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

MUCHA, I. *Sociologie: Základní texty*. 3. vyd. Praha: Tiskárna vydavatelství 999, 2007. 302 s. ISBN 978-80-86391-26-7.

MUSIL, L. – ŠRAJER, J. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. České Budějovice, Brno: Albert, 2008, 152 s. ISBN 978-80-7326-145-0.

ONDREJKOVIČ, P. et al. *Rodina v novom miléniu*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Koštantína Filozofa v Nitre, 2006, 168 s. ISBN 80-8050-982-4.

- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006, 390 s. ISBN 80-7367-124-7.
- SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006, 258 s. ISBN 80-7315-126-X.
- SIMOTA, D. *Rodina, manželství a kohabitace* [online]. 14.6.2005. [cit. 2011-03-01]. Dostupné z: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/106-rodina-manzelstvi-a-kohabitace.html>>.
- SMEJKAL, V. – BACHRACHOVÁ, H. *Lexikon českého chování*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 280 s. ISBN 978-80-247-2327-3.
- SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Partnerství, manželství, rodičovství* [online]. 12.1.2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100993s_ov100112.pdf>.
- ŠKVAŘÍČEK, R. et. al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TOMÁŠEK, M. Singlové: proč bydlíme sami. *Psychologie dnes*, 2007. 13. ročník, číslo 3., s. 31-32. ISSN 0035-7766.
- TOMÁŠEK, M. *Socioweb* [online]. 31.10.2007 [cit. 2010-10-13]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=290&lst=120>>.
- VALVODOVÁ, J. *Postoj vysokoškolských studentů k budoucí rodině a rodičovství*. Bakalářská práce, Benešová, V., České Budějovice: ZSF JU, 2010.
- VENGLÁŘOVÁ, M. *Průvodce partnerským vztahem*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 128 s. ISBN 978-80-247-2054.8.

ZÁKON č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Manželství

Nesezdané soužití

Osamocený rodič

Registrované partnerství

Rodina

Singles

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: okruh otázek pro skupinovou diskuzi

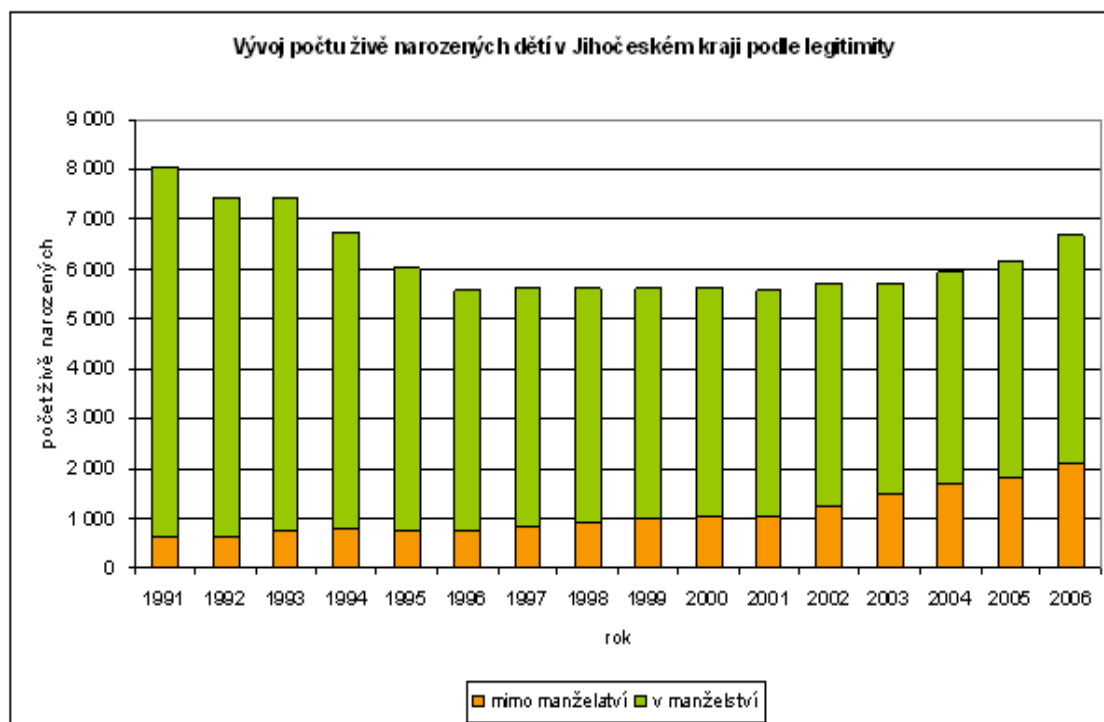
Příloha č. 2: Graf č.1: Vývoj počtu živě narozených dětí v Jihočeském kraji podle legitimacy

Příloha č. 1: okruh otázek pro skupinovou diskuzi

- 1) Jaké typy partnerských vztahů znáte?
- 2) Co pro vás znamená pojem tradiční forma rodiny?
- 3) Jaké jsou funkce rodiny?
- 4) Je v pořádku, když spolu lidé žijí v jedné domácnosti, aniž by plánovali společný sňatek?
- 5) Pokud žijí oba rodiče se svými dětmi, je nutné, aby byli manželé?
- 6) Je možné, aby jeden rodič vychoval dítě stejně dobře jako oba rodiče společně?
- 7) Proč se v dnešní době rodí velká část dětí mimo manželství?
- 8) Co pro vás znamená pojem singls, co stojí za současným trendem singlovství?
- 9) Co pro vás znamená registrované partnerství?
- 10) Jaké uspořádání partnerského života považujete za nejlepší?

Příloha č. 2:

Graf č.1: Vývoj počtu živě narozených dětí v Jihočeském kraji podle legitimacy

Zdroj: Český statistický úřad, 2009

Svobodné matky přivádějí na svět většinou své první dítě, přesto téměř 30 % dětí svobodných matek se narodilo jako druhé a další v pořadí. U rozvedených matek se jedná ve větší míře o děti narozené jako druhé nebo třetí v pořadí ze vztahu, který žena navázala po rozvodu.